

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om revidering av systemet med sjukdagpenning samt rehabilitering

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att sjukförsäkringslagen skall ändras så att dagpenning på basis av sjukförsäkring endast skall ersätta utebliven inkomst. Detta innebär att minimibeloppet för dagpenning på basis av sjukförsäkring slopas. Dagpenningen skall på samma sätt som hittills uträknas utgående från den vid beskattningen konstaterade arbetsinkomsten eller genom att den försäkrades arbetsinkomster, på hans ansökan och under förutsättningar som anges i lagen, uppskattas på ett sätt som avviker från beskattningen. Om det inte finns någon i beskattningen konstaterad arbetsinkomst eller om arbetsinkomsten inte kan uppskattas på den försäkrades ansökan, betalas ingen dagpenning. För arbetslösa skall dock rätten att få sjukdagpenning eller rehabiliteringspenning enligt nivån på arbetslöshetsskyddet kvarstå i vissa fall. Studiestöd eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd skall utgöra ett hinder för rätten till dagpenning på basis av sjukförsäkring. En värnpliktig eller en civiltjänstgörare skall under tjänstgöringstiden inte ha rätt till dagpenning på basis av sjukförsäkring. En förutsättning för att en person skall få dagpenning är att hans årsinkomst uppgår till 5 000 mark. Den omständigheten att minimibeloppet för dagpenningen slopas eller att det stadgas en undre gräns för arbetsinkomsten berör inte moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenningen, som till sitt belopp motsvarar minst basdelen av stödet för hemvård av barn sådant det har föreslagit bli ändrat vid ingången av 1996. Dessutom föreslås det att de inkomstgränser och procentandelar som ingår i schemat för uträkning av dagpenningen skall ändras så att för arbetsinkomster på högst 130 000 mk skall dagpenningen vara 70 % och för arbetsinkomster som är högre än detta, men dock högst 200 000 mk, skall

av den andel som överstiger 130 000 mk beaktas 40 % och av den andel som överstiger 200 000 mk beaktas 25 %.

Det föreslås att motsvarande förfarande angående ersättning för utebliven arbetsinkomst skall tillämpas också vid bestämmande av rehabiliteringspenning. Det föreslås att stadgandena om rehabiliteringspenningens minimibelopp skall upphävas. Till en handikappad som genomgår yrkesinriktad utbildning skall betalas rehabiliteringspenning som bestäms på basis studiepenningens nivå. Den rehabiliteringspenning som betalas för väntetiden mellan rehabiliteringsbeslutet och rehabiliteringens början samt för tiden mellan rehabiliteringsperioder skall sänkas med 20 %. Det föreslås att lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten skall ändras så att möjligheten att få räntefritt lån som beviljas som näringsstöd sopas ur systemet med yrkesinriktad rehabilitering. Det föreslås att till stadgandet om medicinsk rehabilitering för gravt handikappade som är över 16 år skall fogas ett bemyndigande att genom förordning bestämma om den årliga maximala rehabiliteringen. Dessutom skall för ersättning för resekostnader som föranleds av rehabiliteringen stadgas samma självvriskandelar som gäller för resekostnader enligt sjukförsäkringslagen.

Det föreslås ytterligare att det stiftas en lag om beaktande av arbetstagares pensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift i fråga om vissa dagpenningar. Enligt denna lag skall för 1996 i de dagpenningsbaserade förmåner som uträknas på basis av lönen beaktas att arbetstagares arbetspensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift sänker förtjänstnivån med 4,5 %.

Lagändringarna, som sammanhänger med budgetförslaget för 1996, avses träda i kraft vid ingången av 1996.

1. Inledning

Enligt regeringsprogrammet utgör social- och hälsovårdstjänsterna, den till inkomster- na bundna sociala tryggheten samt minimi- tryggheten kärnan i välfärdssamhället. Tryg- gandet av dem kräver betydande strukturella förändringar och gallring av utgifterna inom social- och hälsoskyddet. De sociala förmå- nerna, klientavgifterna, ökningen av för- värvsinkomsterna samt beskattningen skall utgöra en helhet som sporrar till arbete och studier samt förhindrar uppkomsten av situa- tioner där arbete inte verkar meningsfullt. Stödsystemen skall utvecklas så att arbete alltid förbättrar den ekonomiska situationen. Samtidigt skall förmånssystemet inom mini- mitryggheten göras klarare. Syftet med den- na regeringsproposition är att för sin del bidra till att förverkliga denna målsättning.

Regeringens avsikt är att stöda arbetets lönsamhet när olika sociala förmåner be- stäms. Syftet med de förmåner av dagpen- ningstyp som betalas av folkpensionsanstäl- ten är att kompensera inkomstbortfall som uppstår på grund av kortvarig sjukdom. En- ligt det förslag som ingår i propositionen skall förmåner av dagpenningstyp utbetalas enligt ersättningsprincipen när den försäkra- de har drabbats av faktiskt inkomstbortfall. Detta innebär att systemet med minimidag- penning skall slopas, fränsett när det gäller moderskaps-, faderskaps- och föräldrapen- ningen. I syfte att förhindra onödiga föränd- ringar i familjens ekonomi har det ansetts motiverat att binda dessa sistnämnda förmå- ner till beloppet av basdelen för stödet för hemvård av barn. Ett sådant förfarande föl- jer också bättre försäkringsprincipen, eme- dan socialskyddsavgifter har betalats ur ar- betsinkomsterna. Genom att sjukförsäkrings- dagpenningen binds till den vid beskattning- en konstaterade arbetsinkomsten säkerställs också att man anmäler sina arbetsinkomster på behörigt sätt vid beskattningen.

De studerandes utkomstskydd har primärt ordnats genom studiestödssystemet. Staten svara för de värnpliktigas utkomst, inklusive sjukvård, under den tid de utför sin bevä- ringstjänst. Olycksfall som har inträffat un- der tjänstgöringstiden och sjukdomar som har framträtt under denna tid omfattas av lagen om olycksfall i militärtjänst. Ersättn- ing för den nedsättning av arbetsförmågan som tjänstgöringen orsakat skall med stöd av nämnda lag betalas för tiden efter befrielsen

från tjänstgöring. Hemmavarande mödrar har medvetet valt sin livssituation när de har stannat utanför arbetsmarknaden. Utkomst- skyddet för närstående- och familjevårdare som utför vårdarbete hemma har ordnats genom en särskild lagstiftning om närståen- de- och familjevårdare. En kortvarig sjuk- dom försäkras inte nödvändigtvis ut- komstbortfall, om sjukvårdstjänsterna och de avgifter som uppbärs för dem är rätt dimen- sionerade. Med tanke på systemet kan det inte anses vara ändamålsenligt att en persons ställning förbättras på grund av att han in- sjuknat, i relation till vad den var tidigare.

I syfte att trygga möjligheterna att finans- iera socialskyddet är det meningen att allt- jämt följa principen att de olika förmånerna skall samordnas så väl som möjligt och att det skall säkerställas att överlappande utbe- talningar av förmåner inte sker.

Propositionen utgör en del av en helhet genom vilken socialskyddets nivå i större grad än tidigare skall motsvara det faktiska förtjänst- och inkomstbortfallet. Förmånerna av dagpenningstyp är primära i förhållande till arbetspensionen. Förutsättningen för de- ta är att dagpenningen står i rätt proportion till arbetspensionen. I propositionen ingår därför också förslag till hur dag- och rehabi- literingspenningens nivå skall anpassas till den reform av arbetspensionssystemet som avses träda i kraft vid ingången av 1996 samt till de ändringar som behövs för en samordning av sjukdagpenningen, rehabilite- ringspenningen och invalidpensionen.

2. Nuläget och de föreslagna ändringarna

2.1. Sjukförsäkringslagen

Enligt sjukförsäkringslagen (364/63) har en i Finland bosatt 16-64 årig försäkrad som på grund av sjukdom är oförmögen att ut- föra sitt sedvanliga eller därmed nära jäm- förbart arbete rätt till sjukdagpenning. Dag- penning betalas såväl till sådana försäkrade som är anställda i arbets- eller tjänsteförhål- lande hos någon annan som till sådana som utför eget arbete. Också studerande och s.k. hemmavarande mödrar och fäder kan få dagpenning. Förutsättningen är att de försä- rade inte utan egen förskyllan har varit utan eget eller annans arbete.

Rätten till sjukdagpenning inträder när sjukdomen har pågått under nio arbetsdagars

tid, den dag då arbetsförmågan inträdde icke medräknad (självrisktid). Dagpenning betalas högst till utgången av kalendermånaden före den månad under vilken antalet betalningsdagar för dagpenning skulle stiga till 300 dagar.

Dagpenningen per dag är minimidagpenningen, 63 mark, ökad med 30 % av en trehundrededel av den försäkrades vid beskattningen konstaterade arbetsinkomst under det kalenderår som anges i förordning, till den del arbetsinkomsterna inte överstiger 37 800 mark. Om arbetsinkomsterna överstiger 37 800 mark men inte 113 890 mark, är dagpenningen beträffande den del som överstiger 37 800 mark 66 % av trehundrededelen av det belopp som överstiger 37 800 mark. Om arbetsinkomsterna överstiger 113 890 mark, är dagpenningen för den del som överstiger 113 890 mark 40 % av trehundrededelen av det belopp som överstiger 113 890 mark. Om arbetsinkomsterna överstiger 189 810 mark, är dagpenningen för den del som överstiger 189 810 mark 25 % av trehundrededelen av det belopp som överstiger 189 810 mark.

Har den försäkrade inte haft arbetsinkomster, eller har beskattningen verkställts enligt uppskattning på det sätt som nämns i 72 § 1 mom. 3 punkten beskattningsskatten på grund av att ingen skattedeklaration har avgetts, är dagpenningen per dag lika stor som minimidagpenningen.

Dagpenningen bestäms i allmänhet på basis av den arbetsinkomst som konstaterats vid beskattningen året innan arbetsförmågan inträdde och som justeras i relation till ändringen av löneindex enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare. Av resultatet av näringsverksamhet eller jordbruk, dock inte t.ex. dividender, skall den del som beskattaren betraktat som förvärvsinkomst tas till grund för dagpenningen.

Det stadgas särskilt om i vilka situationer avvikelser kan göras från den regel enligt vilken den vid beskattningen konstaterade arbetsinkomsten skall utgöra grunden för bestämmande av dagpenningen. I stadgandet beaktas både de situationer där den försäkrades arbetsinkomster innan arbetsförmågan inträdde har varit väsentligt större än de inkomster som konstaterats vid beskattningen och de situationer där den försäkrades arbetsinkomster på grund av sjukdom, arbetslöshet eller av någon annan motsvarande särskild orsak har varit väsentligt mindre än

de annars skulle ha varit.

För båda dessa situationers vidkommande stadgas att den försäkrades arbetsinkomster på ansökan skall uppskattas på det sätt som anges i förordning. Stadganden om hur detta skall ske finns i 10 § sjukförsäkringsförordningen.

Frågan om hur arbetsinkomsterna skall uppskattas i de fall där den försäkrades arbetsinkomster innan arbetsförmågan inträdde har varit väsentligt större än de inkomster som konstaterats vid beskattningen regleras i 10 § 1 mom. sjukförsäkringsförordningen. Enligt momentet skall den försäkrade förete utredning rörande sin arbetsinkomst under de sex sista månaderna före arbetsförmågan inträdde. Den som är bokföringsskyldig kan förete utredning angående hela den redovisningsperiod eller det skatteår varunder arbetsförmågan har inträtt eller angående den redovisningsperiod eller det skatteår som föregick detta.

Har den försäkrade på grund av ombyte av yrke eller av något annat liknande skäl haft arbetsinkomst under en kortare tid än sex månader, kan vad som skall anses som den försäkrades inkomst under sex månader bestämmas genom uppskattning. Samma förfarande kan iaktas när redovisningsperioden för den som är bokföringsskyldig är kortare eller längre än ett år.

Arbetsinkomsterna anses vara väsentligt större än vad som konstaterats vid beskattningen, om det dubbla beloppet av en sex månaders inkomst är 20 % större än den vid beskattningen konstaterade, genom index förhöjda arbetsinkomsten. En förutsättning för att de inkomster som den försäkrade har uppgett skall kunna användas som grund är alltid att arbetsinkomsterna kan anses ha varit fortgående. I 17 § sjukförsäkringslagen eller i 10 § sjukförsäkringsförordningen anges inte närmare vad som avses med fortgående inkomst. I ersättningspraxis har inkomsterna ansetts vara fortgående, om arbetet har varit av den arten att den försäkrade skulle ha fortsatt med det ifall han inte skulle ha insjuknat och blivit arbetsförmögen. I de fall där den försäkrade arbetar sporadiskt eller är i kortvarigt arbete är det inte fråga om byte av arbete eller om fortgående arbetsinkomster. Som exempel kan nämnas studerande som arbetar under sommaren. Inte heller i de fall där arbetet på grund av arbetets natur fortgår bara under en del av året är det fråga om byte av arbete.

Frågan om hur arbetsinkomsterna skall uppskattas i de fall där den försäkrades arbetsinkomster på grund av sjukdom, arbetslöshet eller av någon annan motsvarande särskild orsak har varit väsentligt mindre än de annars skulle ha varit regleras i 10 § 2 mom. sjukförsäkringsförordningen. I detta stadgande ges den försäkrade möjlighet att förete utredning över sina inkomster både för sex månader och för en kortare tid.

Inkomsterna behöver inte hänföra sig till tiden omedelbart före arbetsoförmågan, och utredning kan således företas angående det år då arbetsförmågan har inträtt eller angående det år som föregick detta. Den tidsperiod under vilken den försäkrade har varit i arbete behöver inte vara oavbruten. Om det finns inkomster för en kortare tid än sex månader, uppskattas vad som skall anses utgöra lön för sex månader. Om den försäkrade emellertid har arbetsinkomster för minst fem månader skall ingen uppskattning ske, och inkomsterna anses som sådana utgöra inkomst för sex månader. I 10 § sjukförsäkringsförordningen anges ingen minimitid under vilken den försäkrade borde ha varit i arbete. Inkomsterna kan således beaktas även om de hänför sig till en kortare tid än en månad.

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapennings belopp motsvarar sjukförsäkringsdagpenningen. För moderskaps-, faderskaps- och föräldrapennningen stadgas dock en s.k. "garantidel" som baserar sig på basdelen av stödet för hemvård av barn och enligt vilken penningen är minst 79,40 mark per dag 1995. För den tid föräldern är i arbete utbetalas penningen dock inte enligt garantidelen, utan till det minimibelopp som stadgas i 16 § sjukförsäkringslagen.

Ändringar som föreslås i stadgandena om dagpenning

I systemet, som i övrigt baserar sig på arbetsinkomsterna, har minimidagpenningen införts som en särskild förmån. Syftet med sjukförsäkringsdagpenningen är att ersätta den förlust av arbetsinkomst som förorsakas av kortvarig arbetsoförmåga. De erfarenheter man fått av socialskyddet visar att en kortvarig sjukdom inte ger upphov till någon väsentlig förlust av utkomst. Genom rehabiliteringssystemet försöker man förebygga fortsatt arbetsoförmåga. Det finns inga sociopolitiska grunder för att en persons inkom-

ster skall öka när han insjuknar. Av ovan nämnda skäl föreslås det att stadgandena om dagpenning skall ändras så att man i fråga om den på sjukförsäkringen baserade dagpenningen övergår till ett system där endast förlorad inkomst ersätts. I enlighet med detta skall sjukdagpenning eller specialvårdspenning inte betalas om den försäkrade inte har vid beskattningen konstaterad arbetsinkomst eller om arbetsinkomsten inte kan uppskattas på ovan angivet sätt. Avsikten är dock inte att ändringen skall gälla moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning. Det föreslås att garantinivån i fråga om moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen skall ändras så att den motsvarar beloppet av basdelen enligt lagen om stöd för hemvård av barn, sådant det föreslagits bli ändrat vid ingången av 1996.

I överensstämmelse med den principen att dagpenning inte skall betalas till försäkrade som saknar inkomst föreslås det att arbetsinkomster inte skall kunna användas som grund för sjukdagpenning, om beskattningen har verkställts enligt uppskattning på det sätt som nämns i 72 § 1 mom. 3 punkten beskattningslagen på grund av att ingen skattedeklaration har avgetts. Den försäkrade skall dock ha möjlighet att på ovan angivet sätt och i enlighet med 17 § sjukförsäkringslagen och 10 § sjukförsäkringsförordningen förete utredning över de inkomster han haft innan arbetslösheten började.

Avsikten är att på det sätt som anges nedan, och i anslutning till den föreslagna lagändringen, också föreslå en ändring av det stadgande i 10 § sjukförsäkringslagen som gäller möjligheten att förete utredning över avvikande arbetsinkomster.

Föräldrar har rätt till moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning oberoende av vilka andra förmåner de eventuellt får. T.ex. en far som får invalidpension kan få föräldrapenning på basis av inkomsterna. Emedan detta inte är ändamålsenligt och står i strid med principen att dagpenningen ersätter förlust av förtjänst, föreslås det att moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning till en försäkrad som för samma tid får ålderspension, förtida ålderspension, arbetslöshetspension eller full invalidpension enligt folkpensionslagen, arbetspensionslagarna, trafikförsäkringslagen eller lagen om olycksfallsförsäkring, skall betalas enligt det minimibelopp som anges i 22 § 1 mom. sjukförsäkringslagen.

För att sjukdagpenningen skall stå i ett ändamålsenligt förhållande till arbetspensionsskyddet, föreslås det att schemat för uträkning av sjukdagpenningen skall ändras så att dagpenningens nivå sjunker i alla inkomstklasser. För att mycket små dagpenningar inte skall utbetalas föreslås det att en minimigräns på 5 000 mk stadgas för de arbetsinkomster som skall användas som grund för dagpenningen. Vid valet av minimiinkomstgränsen har det å andra sidan tagits hänsyn till att korta arbetsperioder skall medföra en möjlighet att bli delaktig av det inkomstrelaterade skyddet.

För en försäkrad som helt saknar arbetsinkomster eller vars inkomster understiger inkomstgränsen 5 000 mark skall dagpenningens belopp vara 0 mark. De dagar för vilka den försäkrade skulle vara berättigad till en dagpenning på 0 mark skall enligt 19 § 7 mom. anses ingå i maximitiden för utbetalning av dagpenning.

Till en värnpliktig och en civiltjänstgörare betalas dagpenning enligt minimibeloppet för den tid under vilken han är på konvalescentpermission. För övrig tid har en värnpliktig och en civiltjänstgörare inte rätt till dagpenning. Syftet med den dagpenning enligt minimibelopp som betalas till en värnpliktig eller en civiltjänstgörare för konvalescentpermissionstiden var att ersätta kostnaderna för mat övrigt uppehälle under den tid han var hemma på konvalescentpermission. Emedan det föreslås att stadgandena om dagpenning baserad på sjukförsäkring skall ändras så att endast inkomstbortfall skall ersättas med dagpenning, föreslås det att sjukförsäkringslagen skall ändras så att värnpliktiga och civiltjänstgörare inte skall ha rätt till dagpenning baserad på sjukförsäkring heller för den tid han är på konvalescentpermission.

I 18 a § sjukförsäkringslagen stadgas om dagpenningens belopp i de fall där den försäkrade har fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning när han insjuknade. Dagpenningen är då alltid minst 86 % av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning, det arbetsmarknadsstöd eller det utbildningsstöd som betaldes till den försäkrade. Syftet med en miniminivå på den dagpenning som betalas till en arbetslös har varit att förhindra att utkomstskyddet för den som är arbetslös eller genomgår arbetskraftspolitisk vuxenutbild-

ning inte sjunker på grund av han insjuknat. I stadgandet förutsätts att den försäkrade har fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd eller utbildningsstöd när han insjuknade. Om t.ex. en arbetslös har börjat arbeta strax innan han insjuknade, är det inte möjligt att tillämpa 18 a § sjukförsäkringslagen. Om den försäkrade inte har vid beskattningen konstaterade arbetsinkomster och om arbetsförhållandet har varat en så kort tid att det inte är möjligt att bestämma någon dagpenning på basis av s.k. sexmånaders inkomster, får den försäkrade för närvarande endast minimidagpenning. Den försäkrades utkomstskydd försämrats således på grund av att han har börjat arbeta. Om han skulle ha varit arbetslös när han insjuknade, skulle han ha kunnat få en större dagpenning. Emedan det föreslås att systemet med minimidagpenning skall frångås, skulle den försäkrade i den beskrivna situationen bli helt utan dagpenning. Det är skäl att undvika sådana situationer där en arbetslös person råkar i en sämre ställning på grund av att han hade börjat arbeta. Därför föreslås det att sjukförsäkringslagen skall ändras så att det blir möjligt att bestämma dagpenningens storlek på basis av arbetslöshetsdagpenningen, arbetsmarknadsstödet eller utbildningsstödet, om den försäkrade en månad före han insjuknade hade rätt till nämnda förmån. Sjukdagpenningen skall vara minst 86 % av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning, det arbetsmarknadsstöd eller det utbildningsstöd som betalats till den försäkrade.

Den försäkrade har inte rätt till sjukdagpenning för den tid han får rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) eller enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller ersättning för inkomstbortfall på basis av olycksfalls- eller trafikförsäkring eller enligt rehabiliteringsstadgandena i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48). I lagrummet nämns inte studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd eller ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om olycksfall i militärtjänst.

Enligt gällande praxis avbryter folkpensionsanstaltens studiestödscentral utbetalningen av studiestödet när den studerandes frånvaro pågår minst två månader. Samtidigt återkrävs det stöd som har betalats till för stort belopp. Borgen för lån återkallas inte.

För närvarande får en studerande emellertid minimidagpenning enligt sjukförsäkringslagen för den tid han är sjuk. En studerande har dessutom rätt att få både sjukdagpenning och studiestöd för samma tid. Om den studerande har haft arbetsinkomster vid senast verkställda beskattning, kan han utöver studiestödet få dagpenning som ersätter arbetsinkomsten. Emedan det inte är ändamålsenligt att förmåner överlappar varandra på detta sätt, föreslås det att sjukförsäkringslagen skall ändras så att studiestöd utgör ett hinder för erhållande av sjukdagpenning. Det föreslås att också ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om olycksfall i militärtjänst skall fogas till förteckningen över de förmåner som utgör hinder för erhållande av dagpenning.

Enligt regeringsprogrammet skall systemet med minimidagpenning slopas. Detta innebär att om utbetalningen av studiestödet har avbrutits, kan en studerande få sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på basis av arbetsinkomster. Om han inte har arbetsinkomster, han har rätt till utkomststöd.

Detta arrangemang förutsätter att den 55-månadsregel som lagen om studiestöd stadgar för högskolestuderande skall revideras före ingången av 1997, då de första studerandena uppnår 55-månadsgränsen.

För en försäkrad som har fått rehabiliteringspenning är dagpenningen minst det belopp som den skulle ha uppgått till när rehabiliteringspenningen började löpa, om han har fått rehabiliteringspenning under de sex månaderna innan dagpenningen började löpa. Dagpenningen betalas inte på basis av rehabiliteringspenningen, utan enligt de grunder för dagpenning som gällde när rehabiliteringspenningen började löpa. När rehabiliteringsklienten insjuknar får han dagpenning på basis av de arbetsinkomster som skulle ha använts som grund för sjukdagpenningen när rehabiliteringen började. På grund av stadgandets ordalydelse skall dagpenningen för en rehabiliteringsklient bestämmas också enligt de räkneregler som gällde när rehabiliteringen började. T.ex. en försäkrad som har börjat rehabiliteringen 1990 med stöd av rehabiliteringspenning kan 1995 i sjukdagpenning få 80 % av de arbetsinkomster som konstaterats vid beskattningen för 1988.

Syftet med att nivån på sjukdagpenningen för en försäkrad som har fått rehabiliteringspenning bestäms enligt den situation som

rådde när rehabiliteringspenningen började löpa var att nivån på sjukdagpenningen inte skulle sjunka på grund av rehabiliteringen. Den som har fått rehabiliteringspenning skall dock inte ställas i en bättre ställning än andra när det gäller beständigheten av dagpenningens nivå. Då blir det också möjligt att vid bestämmandet av dagpenningens storlek beakta sådana ändringar som eventuellt har skett i lagstiftningen. Det föreslås att om den försäkrade har fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning under de sex månaderna innan dagpenningen började löpa, skall hans sjukdagpenning vara minst lika stor som den rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning som utbetalats till honom. Om rehabiliteringsklienten däremot har fått rehabiliteringspenning enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller ersättning för inkomstbortfall på basis av olycksfalls- eller trafikförsäkring eller enligt rehabiliteringsstadgandena i lagen om skada, ådragen i militärtjänst eller lagen om olycksfall i militärtjänst, skall stadgandet inte tillämpas. I ett sådant fall skall dagpenningen bestämmas på basis av beskattningen eller uppskattas genom det förfarande som avses i 17 § sjukförsäkringslagen. Om det inte finns någon arbetsinkomst, skall dagpenningen vara 0 mark. Den rehabiliteringspenning som bestäms enligt 15 § lagen om rehabiliteringspenning är lika stor som sjukdagpenningen för den som är arbetslös, ökad med 10 %. Emedan dylika förhöjningar inte är motiverade i sjukdagpenningen, bör de dock inte beaktas när sjukdagpenningen bestäms. Det föreslås därför att förhöjningen enligt 15 § lagen om rehabiliteringspenning inte skall beaktas i sjukdagpenningen.

Folkpensionsanstalten skall vid behov utreda den försäkrades behov av rehabilitering, dock senast när den försäkrade har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för 60 dagar. Dagpenning skall sökas inom sex månader från den dag från och med vilken sökanden önskar få den. Det föreslås att ansökningstiden skall förkortas till fyra månader, för att de försäkrades behov av rehabilitering skall kunna utredas snabbare än för närvarande. Stadgandet i 30 § 4 mom. om avvikelser från ansökningstiden skall kvarstå oförändrad. Därigenom kan den försäkrade beviljas dagpenning retroaktivt även

för en längre tid, t.ex. när sökanden har fått avslag på en ansökan om en ersättning enligt någon annan lag.

Sjukdagpenning betalas oberoende av deltidspension, om den försäkrades rätt att få deltidspension har inträtt före ingången av det kalenderår till vilket de vid beskattningen konstaterade arbetsinkomster som ligger till grund för dagpenningen hänför sig. När detta stadgande utarbetades var tanken att det i annat fall skulle vara nödvändigt att avdra deltidspensionen från dagpenningen. Enligt 27 § 1 mom. sjukförsäkringslagen skall från dagpenningen dock endast avdras de förmåner som betalas på basis av arbetsförmåga, och därför kan en deltidspension dock inte avdras från dagpenningen. När en person som får deltidspension insjuknar får han således dagpenning alltid oberoende av pensionens belopp. I de fall där deltidspensionen har börjat under det år till vilket de vid beskattningen konstaterade arbetsinkomster som ligger till grund för dagpenningen hänför sig, eller om deltidspensionen har börjat senare, får den försäkrade utöver pensionen också dagpenning på basis av de arbetsinkomster han hade när han arbetade på heltid. I syfte att råda bot på detta missförhållande föreslås det att sjukförsäkringslagen ändras så att en försäkrad som får deltidspension har rätt till dagpenning endast på basis av den arbetsinkomst som han har fått för det arbete som han har utfört medan han varit deltidspensionerad.

När socialförsäkringskommissionen fastställer dagpenningens primärtid skall kommissionen uppmana den försäkrade att söka pension. Närmare stadganden om denna uppmaning finns i 44 a § sjukförsäkringsförordningen, enligt vilken uppmaning inte ges om det är uppenbart att arbetsförmågan upphör inom en månad eller om den försäkrade har sökt rehabilitering eller rehabiliteringspenning.

I praktiken har det ansetts alltför formalistiskt att uppmana de försäkrade att söka pension och det har ansetts att en sådan uppmaning i vissa fall minskar benägenheten att söka sig till rehabilitering och till en återgång till arbete. Därför bör sjukförsäkringslagen och sjukförsäkringsförordningen ändras så att när dagpenningens primärtid fastställs skall den försäkrade inte uppmanas att söka pension, utan han skall informeras om rehabiliteringsmöjligheterna och om möjligheten att söka pension.

2.2. Folkpensionslagen

Rätten till invaliditetspension inträder tidigast vid ingången av månaden efter den månad för vilken den försäkrade sist var berättigad till sjukdagpenning enligt 15 § 1 eller 3 mom. sjukförsäkringslagen. En försäkrad som inte har arbetsinkomster eller vars arbetsinkomster understiger 5 000 mk skall ha rätt till dagpenning, även om sådan inte skulle betalas. Kalkylerade dagpenningar skall beaktas när den maximitid under vilken dagpenning betalas uträknas. Då börjar folkpensionen först när denna kalkylerade dagpenningsperiod har löpt ut.

Med stöd av gällande lag kan personer som inte har rätt till dagpenning som avses i sjukförsäkringslagen få invaliditetspension enligt folkpensionslagen så snart de har blivit arbetsoförmögna. Dessa personer är sådana som inte har rätt till dagpenning, emedan de saknar den arbetsförutsättning som anges i 15 § sjukförsäkringslagen, samt de som inte anses vara arbetsoförmögna enligt 14 § sjukförsäkringslagen. En person som inte har fyllt 15 år och som har blivit arbetsoförmögen har inte heller rätt till dagpenning.

Genom den ändring som föreslås bli gjord i folkpensionslagen skall också för dem som inte har rätt till dagpenning stadgas en väntetid som motsvarar den maximala tiden för utbetalning av dagpenning. Den föreslagna ändringen skall inte gälla personer som blivit arbetsoförmögna innan de har fyllt 15 år. Syftet med detta är att undvika att dessa personer skall beröras av denna väntetid när de har fyllt 16.

2.3. Lag om beaktande av arbetstagares pensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift i fråga om vissa dagpenningar

Dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen bestäms på basis av de vid beskattningen konstaterade arbetsinkomsterna. Rehabiliteringspenningen bestäms på samma sätt som dagpenning enligt sjukförsäkringslagen. En motsvarande, på arbetsinkomsterna baserad beräkningsmodell gäller också för arbetslöshetsdagpenningen. Också årsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring

bestäms på basis av arbetsinkomsten. I dessa och i alla andra sådana fall där dagpenningförmånen bestäms på basis av bruttoarbetsinkomsten skall verkan av arbetstagares pensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift beaktas för 1996, ty annars blir socialförsäkringsförmånens ersättningsnivå snedvriden i förhållande till den inkomst som fås av lön. Med anledning av detta föreslås det att det från dylika arbetsinkomster som inverkar på dagpenningförmånerna eller från den förmån som skall betalas skall avdras 4,5 % innan förmånen fastställs. Avdraget skall göras både från i beskattningen konstaterade inkomster och från inkomster som har bestämts genom uppskattning. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter för varje enskild typ av förmåner.

2.4. Lagen om rehabiliteringspenning

Enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) är rehabiliteringspenningen lika stor som den dagpenning enligt sjukförsäkringslagen som rehabiliteringsklienten hade varit berättigad till om han hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringen började. Således bestäms rehabiliteringspenningens storlek i allmänhet på basis av den arbetsinkomst som konstaterats vid beskattningen året innan rehabiliteringen började. På samma sätt som i fråga om sjukdagpenningen kan också den uppskattade inkomsten för sex månader användas som grund. Om de arbetsinkomster som ligger till grund för rehabiliteringspenningen har varit väsentligt mindre än de annars skulle ha varit, på grund av sjukdom, arbetslöshet eller av någon annan motsvarande särskild orsak, skall rehabiliteringspenningen på ansökan bestämmas på basis av arbetsinkomsterna under skatteåret före det senast fastställda skatteåret. Då justeras arbetsinkomsternas belopp med APL-index i relation till hur mycket indextalet för det år då rehabiliteringspenningen började löpa avviker från indextalet för det nästföregående kalenderåret. Den vid den nästföregående beskattningen fastställda arbetsinkomsten används som grund för uträkningen endast om inkomsterna är minst 20 % högre än de inkomster som konstaterats vid den senaste beskattningen.

Om en rehabiliteringsklient omedelbart innan rehabiliteringspenningen började löpa fick arbetslöshetsdagpenning eller arbets-

marknadsstöd, skall när rehabiliteringen börjar i rehabiliteringspenning betalas minst det belopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen, ökat med 10 %.

Rehabiliteringspenningen för den som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig utgör minst 86 % av den fulla dagpenning som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ökad med 10 %. Det månatliga minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för en rehabiliteringsklient som genomgår yrkesutbildning han på ansökan vara 95 % av det sammanlagda beloppet av folkpensionens basdel och en ensamstående persons fulla tilläggsdel enligt kommungruppen, och i tillämpliga delar med beaktande av de allmänna grunderna för utkomststöd enligt socialvårdslagen.

Ändringar som föreslås i stadgandena om rehabiliteringspenning

Det föreslås att de ovan föreslagna stadgandena om bestämmande av dagpenning enligt sjukförsäkringslagen skall tillämpas också i fråga om rehabiliteringspenningen. Det är ändamålsenligt att utkomsten för rehabiliteringstiden ordnas i enlighet med samma principer som de övriga arbetsinkomstförsäkringar som betalas av folkpensionsanstalten. Då förstärks rehabiliteringspenningens karaktär av ersättning för arbetsinkomstbortfall. Endast utebliven arbetsinkomst ersätts. Om rehabiliteringsklienten inte har arbetsinkomster på det sätt som avses ovan eller om arbetsinkomsterna understiger 5 000 mark per år, betalas i regel ingen rehabiliteringspenning till den försäkrade. Till rehabiliteringsklienten betalas dock ersättning för de kostnader som rehabiliteringen föranlett, i enlighet med lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. Medan stadgandet i 14 § 1 mom. lagen om rehabiliteringspenning förblir oförändrad skall motsvarande ändringar i sjukförsäkringslagen bli tillämpliga också i fråga om rehabiliteringspenningen. Rehabiliteringspenning skall dock inte betalas, om de arbetsinkomster som ligger till grund för bestämmande av rehabiliteringspenningen understiger 5 000 mark. Stadgandet motsvarar den föreslagna ändringen av 16 § 1 mom. sjukförsäkringslagen och den skall införas i 14 § 2 mom. lagen om rehabiliteringspenning.

Det föreslås att det exceptionella stadgandet om bestämmande av rehabiliteringspenning på basis av arbetsinkomster som har intjänats för mycket länge sedan skall upphävas. Under nuvarande förhållanden anger dylika inkomster som grund för rehabiliteringspenningen inte längre den förlust av arbetsinkomst som har skett. Stadgandet har endast sällan tillämpats.

Det föreslås att nivån på rehabiliteringspenningen för en rehabiliteringsklient som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig skall vara den som i lagen om studiestöd stadgas för studiestödets vidkommande, på samma sätt som för andra personer som genomgår motsvarande utbildning, om den rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14 § lagen om rehabiliteringspenning är mindre än detta. För den som studerar vid en högskola skall studiestödet för närvarande vara 1 540 mark per månad och för den som studerar vid någon annan läroinrättning 1 270 mark per månad (940/95). Ersättning betalas för rehabiliteringsklientens nödvändiga studiekostnader, t.ex. skäligena kostnader för anskaffning av böcker och annat studiematerial samt eventuella terminsavgifter. Det finns således inga särskilda skäl för att rehabiliteringsklienter skulle ha ett större utkomstskydd under studietiden än andra studerande. Utkomstskydd skall dock betalas av rehabiliteringsmedel endast i fråga om sådan yrkesutbildning som omfattas av folkpensionsanstaltens skyldighet att ordna rehabilitering. En studerande som får rehabiliteringspenning skall inte vara berättigad till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd eller till statsborgen för studielån. Däremot skall han ha rätt till allmänt bostadsbidrag.

Det föreslås att 17 § 2 mom. lagen om rehabiliteringspenning skall upphävas. Med stöd av detta stadgandet har det varit möjligt att för yrkesutbildningstiden för en rehabiliteringsklient som bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig bevilja rehabiliteringspenning till ett belopp som uträknats på basis av grunddelen för utkomstskydd enligt socialvårdslagen och barnstillägg. Rehabiliteringspenning har endast sällan beviljats med stöd av lagrummet i fråga. I dessa fall har familjens storlek varit av särskild betydelse vid bestämmandet av rehabiliteringspenningen, vilket med hänsyn till samhällets övriga stöd till barnfamiljer inte är ändamålsenligt.

För en rehabiliteringsklient som har fått

arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd skall under en månad säkerställas att hans rehabiliteringspenning i fortsättning bestäms till ett belopp som motsvarar arbetslöshetsdagpenningen eller arbetsmarknadsstödet, ökat med 10 %.

Rehabiliteringspenning kan betalas också för väntetiden och för tiden mellan rehabiliteringsperioder. Den betalas likväl i dessa fall för högst tre månader per kalenderår, med beaktande av vardera beräkningsgrunden särskilt för sig, om det inte för tryggnade av rehabiliteringens fortskridande är motiverat att betala rehabiliteringspenning för en längre tid. Rehabiliteringspenningens belopp för denna tid bestäms på samma sätt som rehabiliteringspenningen för den tid under vilken rehabiliteringsåtgärderna vidtas. Emedan det dock i en annan regeringsproposition föreslås att det inom arbetspensionssystemet skall betalas ett större utkomstskydd under den tid rehabiliteringsåtgärderna vidtas än under vänte- eller mellantiden, föreslås det att motsvarande förfarande skall tillämpas också i fråga om den rehabiliteringspenning som folkpensionsanstalten betalar. I förevarande proposition föreslås det att 8 § 2 mom. lagen om rehabiliteringspenning skall ändras så att rehabiliteringspenningen för ifrågavarande vänte- och mellantid skall sänkas med 20 %.

När självrisktiden för rehabiliteringspenningen uträknas jämföras en söndag, helgdag, självständighetsdagen och första maj med en vardag, om rehabiliteringsklienten på grund av arten av sitt arbete, i det fall att inte hade deltagit i rehabilitering, normalt skulle ha varit tvungen att arbeta under denna dag. Ett stadgande med motsvarande innehåll i 19 § 1 mom. sjukförsäkringslagen har upphävts genom lag (1501/94). Motiveringen var att självrisktiden förlängdes till 9 vardagar, vilket innebär att där redan ingår också en ledig dag som hålls i stället för en helgdag. Emedan det i 9 § 1 mom. lagen om rehabiliteringspenning på motsvarande sätt stadgas om en nio vardagar lång självrisktid, är stadgandet i 9 § 2 mom. lagen om rehabiliteringsstöd, som gäller helgdagar i fråga om rehabiliteringsstödet, inte motiverat. Det föreslås därför att stadgandet skall upphävas.

Rehabiliteringspenning betalas inte utan särskilda skäl för längre tid än 12 månader före ansökan. Ovan i avsnitt 2.1. föreslås det att dagpenning baserad på sjukförsäkring kan betalas retroaktivt för högst fyra må-

nader. När det gäller rehabiliteringsstöd blir en tillämpning av retroaktiv ansökningsperiod i allmänhet inte aktuell, emedan ansökan om rehabiliteringspenning i regel söks i samband med ansökan om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. Rehabiliteringspenning kan dock sökas t.ex. för tiden för rehabilitering som ordnats av den allmänna sjukvården. I dessa fall är det möjligt att rehabiliteringspenningen söks först efter att rehabiliteringen har upphört. Det finns inga grunder för en avvikande ansökningsperiod. Av denna anledning föreslås det att stadgandet i 25 § 3 mom. lagen om rehabiliteringspenning, som gäller retroaktiv ansökningsperiod, skall ändras i motsvarighet till motsvarande stadgande i sjukförsäkringslagen så att rehabiliteringspenning skall sökas inom fyra månader från den dag från och med vilken rehabiliteringspenningen önskas. För månen eller en del av den skall kunna beviljas även om den inte har sökts inom den fastställda tiden, om ett avslag skulle vara oskäligt.

2.5. Lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten

Enligt lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (610/91) skall folkpensionsanstalten ordna yrkesinriktad rehabilitering för handikappade (2 §) samt medicinsk rehabilitering för gravt handikappade (3 §). Utöver detta kan folkpensionsanstalten ordna annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering (4 §).

Yrkesinriktad rehabilitering för handikappade

Folkpensionsanstalten skall ordna yrkesinriktad rehabilitering för en försäkrad vars arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter väsentligt har försvagats på grund av sjukdom, skada eller lyte. Enligt 2 § ges som yrkesinriktad rehabilitering behövlig yrkesutbildning eller yrkesträning samt nödvändig grundutbildning. Närings- och yrkesutövning stöds genom beviljande av understöd och räntefritt lån. För gravt handikappade ordnas dessutom som yrkesinriktad rehabilitering sådana dyra och krävande hjälpmedel som behövs för att förbättra eller bevara arbetsförmågan och förvärvsmöjligheterna. Det ovan avsedda näringsstödet betyder såsom rehabiliteringsform inom den yrkesinriktade

rehabiliteringen har minskat avsevärt under de senaste åren. När det gäller näringsstöd använder folkpensionsanstalten den mesta tiden för den minsta åtgärds-kategorin, dvs. till att bevilja lån och följa att de återbetalas. Behandlingen av näringsstödsärenden kräver bedömning som hänför sig till företagsverksamhet och dess lönsamhet, samt utöver behandlingen av låneärendet dessutom kännedom om åtgärder i anslutning till skuldförhållanden, säkerheter för lån och bedömningen av dessa, samt dessutom om åtgärder som hänför sig till tryggheten av folkpensionsanstaltens intressen i utmätnings-, konkurs- och skuldsanerings-situationer. Det är fråga om sådan kännedom som inte annars förutsätts av de anställda inom socialförsäkringen. En gallring av näringsstöden har föreslagits i olika betänkanden och också i regeringsprogrammet har det fästs uppmärksamhet vid denna fråga. Näringsstödet har emellertid ansetts utgöra en hävdvunnen del av den rehabiliteringshelhet som syftar till att främja en handikappad persons möjligheter att få arbete eller hållas kvar i arbetslivet, och det kan inte anses motiverat att helt slopa näringsstödet. Det föreslås således att 2 § 3 mom. skall ändra så att möjligheten att få räntefritt lån slopas. Ytterligare föreslås det att stadgandet ändras så att det stadgas ett tak för det understöd som beviljas i form av näringsstöd, och att dess maximibelopp skall bestämmas genom förordning. Det har planerats att understödets maximibelopp skall uppgå till högst 80 % av de godtagbara totalkostnaderna för den anskaffning som skall finansieras med understödet, dock högst 100 000 mark.

Medicinsk rehabilitering för gravt handikappade

Folkpensionsanstalten skall för en gravt handikappad som ges annan vård än offentlig anstaltsvård och som dessutom får 1) vårdbidrag enligt 2 § 2 eller 3 mom. lagen om vårdbidrag för barn, 2) handikappbidrag enligt 2 § 1 mom 1 eller 2 punkten lagen om handikappbidrag, eller 3) invaliditetspension och vårdbidrag enligt 30 a § 1 mom. 1 eller 2 punkten folkpensionslagen ordna sådana långvariga eller krävande, icke till sjukvården direkt anslutna rehabiliteringsperioder i form av anstaltsvård eller öppen vård, vilka behövs för att bevara eller förbättra hans arbets- eller funktionsförmåga.

Genom förordning stadgas närmare om innehållet i sådan rehabilitering.

Det föreslås att det till 3 § fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket den rehabilitering som avses i paragrafen skall ordnas så att den terapi i öppen vård eller de perioder av anstaltsvård som ordnats för en rehabiliteringsklient som har fyllt 16 år inte överstiger de maximimängder som bestäms genom förordning. Ändringen har konstaterats vara påkallad för att stävja den ständiga kostnadsökningen. Ändringen skall inte gälla barn i uppväxtåldern, dvs. dem som inte har fyllt 16 år, som utvecklas snabbt. Enligt förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (1161/91) skall den medicinska rehabiliteringen av gravt handikappade basera sig på en skriftlig rehabiliteringsplan som har uppgjorts med rehabiliteringsklienten vid den enhet som svarar för vården av honom. Enligt folkpensionsanstalten har det i rehabiliteringsplanerna inskrivits ofta fortgående fysioterapi och därtill anknuten stödterapi av olika slag, t.ex. i form av ridnings- och vattengymnastikterapi, samt återkommande rehabiliteringsperioder i anstalt. Vid folkpensionsanstalten har man strävat efter att följa att planerna är ändamålsenliga och vid behov har överläggningar om en justering av planen förts med den som uppgjort planen. Trots detta har planernas omfång särskilt vad beträffar fysioterapierna och perioderna av rehabilitering vid anstalt alltså ökat. Samtidigt har kostnaderna för rehabiliteringen ökat i fråga om dessa former av rehabilitering, trots att antalet rehabiliteringsklienter inte har ökat. Begränsningen av skyldigheten att ordna rehabilitering skall dock genomföras så att det för en gravt handikappad rehabiliteringsklient tryggas en sådan viss mängd behövlig rehabilitering som skall anses tillräcklig. Begränsningen av rehabiliteringens omfattning är också ägnad att styra den som gör upp rehabiliteringsplanen. Närmare stadganden om rehabiliteringens maximala omfattning skall utfärdas genom förordning. Största delen av rehabiliteringen bör inriktas på antalet anstaltsrehabiliteringsperioder för 16 år fyllda rehabiliteringsklienter samt på den terapi i öppen vård som består av fysioterapi och därtill anknutna olika former av stödterapi. Kommunerna har med stöd av folkhälsolagen det grundläggande ansvaret för kommuninvånarnas sjukvård, som också inbegriper medicinsk rehabilitering. Enligt

14 § 3 mom. folkhälsolagen är det kommunens uppgift att sörja för anordnandet av medicinsk rehabilitering som hänför sig till sjukvård, till den del det inte stadgas att den ankommer på folkpensionsanstalten. En person omfattas således av kommunens basservice. Avsikten är att det i förordning skall stadgas närmare om att maximiantalet anstaltsvårdsperioderna för en gravt handikappad som har fyllt 16 år är en gång per kalenderår och i fråga om terapi skall maximiantalet vara 30 behandlingsgångar per kalenderår, inklusive s.k. accessorisk terapi. Ytterligare skall det föreskrivas att ovan nämnda begränsningar skall beaktas när rehabiliteringsplanen görs upp och att den skall göras upp så att dess innehåll motsvarar rehabiliteringsklientens verkliga behov av rehabilitering.

Enligt gällande 6 § i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten är folkpensionsanstalten skyldig att reda ut rehabiliteringsbehovet senast när den försäkrade har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för 60 dagar. Betydelsefulla med tanke på att rehabiliteringsbehovet skall kunna utredas tillräckligt tidigt är också de dagar som skall räknas som dagpenningss betalningsdagar under vilka den försäkrade har varit arbetsförmögen på det sätt som avses i sjukförsäkringslagen och på den grunden också berättigad till dagpenning, även om någon dagpenning i verkligheten inte skulle kunna betalas till honom på grund av de begränsningar som sjukförsäkringslagen uppställer i fråga om betalning. Sådana dagar är, enligt förslaget till ändring av 19 § 7 mom. sjukförsäkringslagen, också de dagar för vilka dagpenning inte kan betalas på grund av att arbetsinkomsterna har understigit 5 000 mark. Skyldigheten att utreda rehabiliteringsbehovet skall således utsträckas till att omfatta även dessa försäkrade. Det föreslås att 6 § ändras så att folkpensionsanstalten vid behov skall reda ut rehabiliteringsbehovet alltid när det för den försäkrades vidkommande har gått 60 sådana dagar för vilka han är berättigad till dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, dvs. dagpenningss betalningsdagar som avses i 19 § sjukförsäkringslagen. Förslaget sammanhänger med de förslag till ändring av 16 § och 19 § 7 mom. för vilka det redogörs i avsnitt 2.1.

Enligt förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten skall de behövliga och skäligena resekostnader som reha-

biliteringen medför ersättas rehabiliteringsklienten utan självriskadel. Ersättning har betalats för användning av det billigaste färdmedlet och enligt principen om ersättning till fullt belopp. Enligt ett yttrande som ingår i den motiveringspromemoria som ansluter sig till förordningen har studerandenas dagliga skolresor dock inte ersatts. År 1994 betalades sammanlagt ca 40 milj. mk i ersättning för resekostnader. I jämförelse med året innan var ökningen 5 milj. mk. Största delen av kostnadsökningen beror på ökningen av sådan rehabilitering som ordnats med stöd av 3 §, i synnerhet antalet fysioterapi-besök. I syfte att stävja kostnaderna är det ändamålsenligt att det för resekostnaderna också i fråga om rehabilitering stadgas motsvarande självriskandelar som för de resekostnader som hänför sig till sjukförsäkringen. Det föreslås att resekostnaderna skall ersättas till den del de för en resa i den ena riktningen överstiger 45 mk. Om självriskandelarna för resekostnaderna under ett kalenderår överstiger den årliga självriskandelen, 900 mk, skall den överstigande delen ersättas i sin helhet. Emedan stadganden om resekostnader enligt sjukförsäkringslagen har utfärdats på lagnivå, föreslås det att motsvarande förfarande skall iakttas också i rehabiliteringslagstiftningen. På grund av detta föreslås det att det till lagen fogas ett nytt 7 a §, där det i fråga om ersättning för resekostnaderna stadgas på ovan nämnt sätt.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Vid uträkningen av inbesparingarna i fråga om dagpenningar baserade på sjukförsäkringen har de arbetsinkomster som ligger till grund för dagpenningen uppskattats enligt 1996 års nivå. I kalkylerna har det indextal som avses i 9 § lagen om pension för arbetstagare uppskattats till 1762. Utgifterna för dagpenning har för 1996 beräknats enligt gällande praxis samt som årliga utgifter enligt den nya modellen. I den nya modellen har från de inkomster som ligger till grund för dagpenningarna avdragits 4,5 % för löntagarnas vidkommande. Utgifterna för 1996 enligt den nya modellen har kalkylerats separat på det sättet att endast nya fall har tagits med i beräkningen. Dessutom har det gjorts en uppskattning av hur den omständigheten att dagpenningarna inte justeras vid

årsskiftet inverkar på de fall som har börjat 1995.

Ändringarna av stadgandena om hur den dagpenning som är baserad på sjukförsäkringen uppskattas medföra en inbesparing på 400 milj. mk år 1996. På årsnivå uppskattas det totala beloppet av inbesparingarna uppgå till 465 milj. mk. När det från de arbetsinkomster som utgör grund för dagpenningen avdras 4,5 %, som motsvarar arbetspensions- och arbetslöshetsförsäkringsavgifterna, inbesparas ca 200 milj. mk i arbetslöshets- och olycksfallsförsäkringsutgifter, och av denna inbesparing är statens andel ca 115 milj. mk.

Ca 60 000 personer fick av folkpensionen ordnad och finansierad rehabilitering 1994. Yrkesinriktad rehabilitering för handikappade ordnades för 15 054 personer, medicinsk rehabilitering för grant handikappade ordnades för 12 128 personer och annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering ordnades för 34 649 personer. Rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning betalades till 35 000 personer.

Enligt uppskattning kommer det 1996 att i fråga om rehabiliteringspenningar ske en inbesparing på totalt ca 19 milj. mk.

Emedan rehabiliteringspenningen enligt propositionen bestäms på samma sätt som dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen, uppskattas detta 1996 medföra en inbesparing på 2 milj. mk i utgifterna för rehabiliteringspenningar. I den ovan nämnda uppskattningen har man beaktat den rehabiliteringspenning som bestäms på basis av studiepenningen och skall betalas till dem som genomgår yrkesinriktad rehabilitering. Den omständigheten att det inte längre skall finnas någon miniminivå för rehabiliteringspenningen, utom för den som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig, torde innebära att rehabiliteringspenningen för ca 1 500 personer minskar. Detta kan eventuellt också inverka på rehabiliteringsklienternas antal. Minskningen av rehabiliteringspenningen med 20 % för de s.k. vänte- och mellantiderna minskar utgifterna för rehabiliteringspenningarna med drygt 8 milj. mk. Minimibeloppet av den rehabiliteringspenning som har betalats till den som genomgår yrkesutbildning har bestämts utgående från den fulla dagpenning som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Upphävningen av detta stadgande minskar utgifterna för reha-

biliteringspenningar med 1,7 milj. mk. På ansökan har till den som genomgår yrkesutbildning kunnat betalas en rehabiliteringspenning som bestäms på basis av det utkomststöd som avses i socialvårdslagen. Upphävningen av detta stadgande minskar utgifterna för rehabiliteringspenningar med 0,3 milj. mk. Dessutom inbesparas totalt ca 6,5 milj. mk utgifter för rehabiliteringspenningar genom att arbetspensions- och arbetslöshetsförsäkringsavgiften skall beaktas som grund för arbetsinkomsten samt genom den motsvarande nedskärningen med 4,5 % av de rehabiliteringspenningar som skall utbetalas.

Enligt uppskattning kommer kostnaderna för den rehabilitering som folkpensionen ordnar att minska 1996 med drygt 41 milj. mk på grund av att det stiftas en övre gräns för den mängd medicinsk rehabilitering som ordas för personer som har fyllt 16 år. Merparten av inbesparingarna, ca 34 milj. mk, orsakas av den föreslagna begränsningen av fysioterapiperioder. De begränsningar som föreslås i fråga om den medicinska rehabiliteringen för gravt handikappade berör ca 7 800 personer som har fyllt 16 år. Detta beräknas inte minska antalet rehabiliteringsklienter. Resekostnadernas självriskandel uppskattas minska rehabiliteringskostnaderna med 15 milj. mk. Slopandet av möjligheten att bevilja lån som näringsstöd uppskattas närmast minska förvaltningskostnaderna.

I budgetförslaget har det dessutom föreslagits att anslagen för den rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten enligt prövning skall minskas med 20 milj. mk. Samtidigt uppskattas minskningen av den rehabilitering som ordnas enligt prövning, samt den omständigheten att indexförhöjningar av utkomstskyddet inte sker, innebära en inbesparing på drygt 5 milj. mk.

3.2. Verknningar för medborgarna

Genom att stadgandena om dagpenning ändras så att man övergår till att endast ersätta inkomstbortfall innebär att sådana försäkrade som inte har någon arbetsinkomst att visa som grund för bestämmande av dagpenningen eller vilkas arbetsinkomster inte uppgår till 5 000 mk inte får dagpenning på basis av sjukförsäkring. Detta berör närmast de försäkrade som utför oavlönat hemarbete, dvs. hemmavarande mödrar och fäder, samt sådana studerande som saknar arbetsinkom-

ster.

Enligt en teoretisk granskning som vid folkpensionsanstalten har gjorts (Heikki Niemelä) utgående från dess statistiska material skulle det ha funnits ca 13 100 stycken sådana dagpenningsperioder (män 6 200 och kvinnor 6 900) som började 1994 och där inkomsterna var 0-5 000 mk. Antalet sådana dagpenningsdagar för vilka betalning skett var sammanlagt 656 000, vilket motsvarar drygt 5 % av alla sjukdagpenningsdagar för vilka betalning hade skett. Av de påbörjade sjukdagpenningsdagarna gällde ca 41 % åldersgruppen 16-39-åringar, ca 52 % åldersgruppen 40-59 åringar och knappa 8 % åldersgruppen 60-64-åringar. Av de ifrågasvarande påbörjade 13 100 dagpenningsperioderna för försäkrade med arbetsinkomster under 5 000 mk gällde 29 % löntagare, 30 % företagare, 32 % icke yrkesverksamma (varav 7 % husmödrar) och ca 9 % övriga, bl.a. beväringar och studerande.

Enligt en utredning som har erhållits av folkpensionsanstalten avbryts årligen utbetalningen av studiepenningen för ca 900 studerande på grund av sjukdom, men endast ca en tredjedel är sjuka i över två månader. Ca 2 600 beväringar hade sökt dagpenning 1994.

Den omständigheten att beloppet av rehabiliteringspenningen bestäms på grundval av dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen innebär motsvarande ändringar i fråga om dem som får rehabiliteringspenning. Enligt uppskattning kommer rehabiliteringspenningen för ca 1 500 rehabiliteringsklienter att minska till en 0-rehabiliteringspenning eller till en nivå som understiger den gällande miniminivån. Den som får rehabiliteringspenning som bestäms på grundval av studiestödet har inte rätt till bostadstillägg till studiestödet. Han skall inte heller ha rätt till statsborgen för studielån. Däremot har han rätt till allmänt bostadsbidrag, om förutsättningarna för det uppfylls.

Den maximimängd som skall stadgas för den medicinska rehabiliteringen för gravt handikappade minskar omfattningen av den rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. Den försäkrade har dock rätt till den kommunala basservicen. Om den försäkrade anlitat privata tjänster och detta medför tilläggskostnader för honom, kan den försäkrade eventuellt ha rätt till ersättningar enligt sjukförsäkringslagen. En del av kostnaderna kan också beaktas vid uträkningen av sär-

skilda kostnader i anslutning till olika stöd för vård, när dessa kostnader beror på sjukdom.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I samband med beredningen har följande instanser hörts: undervisningsministeriet, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Servicearbetsgivarna, Akava, Finlands Fackförbunds Centralorganisation, Finlands Tekniska Funktionärsorganisationers Centralförbund FTFC och folkpensionsanstalten.

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapeningens belopp har dimensionerats så att det följer basdelen för stöder för hemvård av barn.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

I denna regeringsproposition föreslås det att sjukförsäkringslagen och lagen om rehabiliteringspenning skall ändras så att det i lagen hänvisas till den ändring som föreslås i arbetspensionernas indexsystem. Regeringen avlåter separat till riksdagen en proposition med förslag till lagstiftning om en sådan revidering av arbetspensionssystemet där nämnda ändring av arbetspensionernas indexsystem ingår.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Sjukförsäkringslagen

4 §. Paragrafens 1 mom. föreslås bli preciserat med att en försäkrad har rätt att få dagpenning i ersättning för inkomstbortfall vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom.

14 §. Paragrafens 1 mom. föreslås bli preciserat med att en försäkrad har rätt att få dagpenning i ersättning för inkomstbortfall vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom.

15 §. I 5 mom. anges de förmåner som motverkar rätten till dagpenning. Uppräkningen föreslås bli kompletterad med studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd (65/94). Den försäkrade skall således inte ha rätt till sjukdagpenning för den tid han får studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd. Dessutom skall uppräknningen av förmåner som utgör hinder för dagpenning kompletteras så att där också nämns ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om olycksfall i militärtjänst.

15 a §. Paragrafen föreslås bli ändrad så att dagpenningen för en försäkrad som får deltidspension bestäms utgående från inkomsterna av det arbete han utfört som pensionerad.

16 §. I 1 mom. anges hur dagpenningen skall räknas ut. Momentet föreslås bli ändrat så att det som stadgas om rätt till minimidagpenning stryks. För utbetalning av dagpenning krävs således att en försäkrad har arbetsinkomster som konstaterats vid beskattningen eller att hans arbetsinkomster går att uppskatta enligt 17 § sjukförsäkringslagen. Vidare bestäms inkomstgränser och procentsatser i momentet på nytt. Därmed kommer dagpenningen att vara 70 % av en försäkrads arbetsinkomster, om de vid beskattningen konstaterats uppgå till högst 130 000 mark. Om arbetsinkomsterna går över 130 000 mark, men ligger under 200 000 mark, är dagpenningen för den överstigande delen 40 % av trehundredelen av det överstigande beloppet. Om arbetsinkomsterna överstiger 200 000 mark, är dagpenningen för den överstigande delen 25 % av trehundredelen av det överstigande beloppet.

I 1 mom. föreslås dessutom bli stadgat om en minimiarbetsinkomst. Om inkomsterna är

lägre än minimiarbetsinkomsten betalas dagpenning inte. Inkomstgränsen föreslås gå vid 5 000 mk, vilket betyder att den lägsta dagpenning som betalas ut vore 11,70 mk per dag och 292,50 mk per utbetalningsperiod på fyra veckor.

18 a §. Till 1 mom. har fogats ett stadgande om att dagpenningens storlek kan bestämmas utgående från arbetslöshetsdagpenningen, arbetsmarknadsstödet eller utbildningsstödet, om den försäkrade har haft rätt till dessa förmåner under månaden innan arbetsoförmågan började.

Det som stadgas om bestämning av dagpenningen i 2 mom. föreslås bli ändrat så att dagpenningen för en rehabiliteringsklient inte längre bestäms utgående från de dagpenningsgrunder som varit gällande när rehabiliteringspenningen började löpa, m.a.o. enligt en situation som kan ha varit aktuell flera år tidigare. Dagpenningen för en rehabiliteringsklient skall vara minst lika stor som den rehabiliteringspenning som har betalats till klienten, om han under sex månader innan dagpenningen börjat löpa har fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning. Dagpenningens storlek beror på rehabiliteringspenningen och därför behöver momentet inte innehålla ett särskilt stadgande om indexvillkor. Det föreslås således att stadgandet skall strykas. Vidare föreslås det bli stadgat att förhöjning enligt 15 § lagen om rehabiliteringspenning inte beaktas vid bestämning av dagpenningens storlek.

19 §. Paragrafens 6 mom. föreslås bli preciserat med att den som åtnjuter invaliditetspension enligt 22 § 1 mom. folkpensionslagen inte har rätt till dagpenning även om beloppet vore 0 mk. I 7 mom. föreslås ett tillägg om att också de dagar för vilka dagpenning inte har betalats ut för att arbetsinkomsterna inte når upp till minimibeloppet enligt 16 § 1 mom. skall hänföras till de dagar för vilka dagpenning betalas ut.

22 §. Trots att det i 16 § föreslås att minimibeloppet av sjukdagpenningen skall slopas skall det finnas kvar en miniminivå för moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen. Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrat så att moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen svarar mot grunddelen enligt lagen om stöd för hemvård av barn enligt vad den föreslås vara från och med början av

1996. Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen skall vara minst 60 mk per dag.

Enligt 22 § 2-4 mom. i gällande sjukförsäkringslag skall moderskaps- och föräldrapenningen för tiden i förvärvsarbete vara lika stor som minimidagpenningen enligt sjukförsäkringen. Minimidagpenningen har föreslagits bli slopad och därför föreslås momenten bli ändrade så att moderskaps- och föräldrapenningen under tiden i förvärvsarbete är lika stor som minimibeloppet enligt 1 mom.

Till paragrafen föreslås ett nytt 5 mom. om att minimibeloppet av moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning betalas till en försäkrad som för samma tid får ålderdomspension eller förtida ålderdomspension, arbetslöshetspension eller full invaliditetspension enligt folkpensionslagen, lagen om pension för arbetstagare, trafikförsäkringslagen eller olycksfallsförsäkringslagen.

24 §. Paragrafens 5 mom. föreslås bli preciserat med att dagpenning inte betalas för den tid en försäkrad fullgör värnplikt i aktiv tjänst eller vapenfri tjänst eller i egenskap av reservist eller lantvärnsman är i försvarsmaktens tjänst eller fullgör civiltjänst i en civiltjänstgöringsinrättning.

27 §. I 4 mom. föreslås ett tillägg om att en försäkrad i samband med att primärtiden slås fast skall underrättas om möjligheterna att få rehabilitering och hur arbetspension skall sökas.

Hänvisningen till deltidspension i 6 mom. föreslås bli struken, eftersom det stadgas om deltidspension i 15 a §.

30 §. Den tid inom vilken dagpenning skall sökas enligt 3 mom. 1 punkten föreslås bli förkortad till fyra månader.

48 §. Paragrafens 3 mom. om betalning med check föreslås bli upphävt som förlegat.

75 §. I 2 mom. föreslås en sådan ändring att förmåner enligt sjukförsäkringslagen betalas in på det konto som den sökande anvisar i ett penninginstitut i Finland.

76 §. Enligt 1 mom. skall indextalet i 9 § 2 mom. 1 meningen lagen om arbetspensioner tillämpas på de förhöjningar som avses i momentet.

Den föråldrade hänvisningen i 2 mom. föreslås bli ändrad.

Ikraftträdande

Ändringarna i sjukförsäkringslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1996 och de skall tillämpas om arbetsoförmåga eller rätt till en förmån uppkommer efter det lagen trätt i kraft. Om arbetsoförmågan eller rätten till en förmån har uppkommit innan lagen trädde i kraft, skall förmånen dock betalas till ett lika stort belopp som tidigare så länge arbetsoförmågan eller rätten till förmånen fortgår utan avbrott. De nya stadgandena skall tillämpas på moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning, specialmoderskapspenning, specialvårdspenning och andra förmåner enligt 16 § sjukförsäkringslagen, om rätten till dem uppkommer den 1 januari 1996 eller senare. Om den första faderskaps- eller föräldrapenningsperioden har börjat innan lagen träder i kraft, skall också senare perioder som bygger på samma beräknade tid betalas enligt den tidigare lagen.

Förmåner som fortsätter över årsskiftet skall inte höjas enligt 9 § sjukförsäkringsförordningen. Meningen är att 9 § 4 mom. skall upphävas.

Markbeloppen i 16 § 1 mom. och 22 § 1 mom. skall svara mot det löneindextal som har fastställts för 1996 och avses i 9 § 2 mom. 1 meningen lagen om pension för arbetstagare.

1.2 Folkpensionslagen

39 §. Paragrafen föreslås bli ändrad så att rätten till invaliditetspension i de fall då rätt till dagpenning inte föreligger skall börja först från och med den tidpunkt då den tid som motsvarar primärtiden enligt 19 § sjukförsäkringslagen har gått ut.

1.3 Lag om beaktande av arbetstagares arbetspensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift i fråga om i vissa dagpenningar

I 1 § föreslås bli stadgat att om det stadgas i lag eller förordning eller föreskrivs genom statsrådsbeslut att i beloppet av dagpenning eller motsvarande förmån skall beaktas den arbetsinkomst som en person erhållit i arbets- eller tjänsteförhållande, skall

4,5 % dras av från dessa arbetsinkomster 1996. Närmare föreskrifter om tillämpningen av lagen meddelas enligt 2 § genom förordning.

1.4 Lagen om rehabiliteringspenning

8 §. I 2 mom. föreslås bli stadgat att rehabiliteringspenningen sänks med 20 % för tiden från rehabiliteringsbeslutet till dess rehabiliteringen börjar samt för tiden mellan rehabiliteringsperioder.

9 §. Paragrafens 2 mom. föreslås bli upphävt för att självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen och självrisktiden enligt lagen om rehabiliteringspenning skall räknas ut på lika grunder.

14 §. Rehabiliteringspenningen skall inte längre fastställas utifrån arbetsinkomsterna under året före den senast fastställda beskattningen, så som stadgas i 2 mom. I stället för detta moment föreslås ett stadgande om att rehabiliteringspenning enligt 14 § inte betalas ut, om de arbetsinkomster som ligger till grund för dagpenningen enligt 14 § 1 mom. är lägre än 5 000 mk. Stadgandet svarar mot den ändring som föreslås i 16 § 1 mom. sjukförsäkringslagen.

15 §. Reglerna om rehabiliteringspenningens storlek för den som fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd föreslås bli ändrade i linje med regeln om dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för den som fått utkomstskydd för arbetslösa (18 a § 1 mom. sjukförsäkringslagen).

17 §. Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrat så att rehabiliteringspenningen för en rehabiliteringsklient som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig skall svara mot en månatlig studiepenning för samma tid, om den rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14 § är lägre än detta. Paragrafens 2 mom. föreslås bli upphävt. Enligt stadgandet har rehabiliteringspenningen på ansökan kunnat fastställas utgående från grunderna för utkomststöd enligt socialvårdslagen.

18 §. Det föreslås att 17 § 2 mom. lagen om rehabiliteringspenning skall upphävas. Hänvisningen i 18 § 1 mom. till det lagrum som föreslås bli upphävt skall därför utgå.

25 §. Den tid inom vilken rehabiliteringspenning skall sökas enligt 3 mom. föreslås bli förkortad till fyra månader precis som ansökningstiden för dagpenning enligt sjukförsäkringslagen.

31 §. Rehabiliteringspenningen skall indexjusteras årligen enligt indextalet i första meningen i 9 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare. Den studiepenningsrelaterade rehabiliteringspenningen skall följa stadgade ändringar i studiepenningen.

1.5 Lag om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten

2 §. Hänvisningen till sysselsättningslagen i 1 mom. föreslås på grund av att den inte längre är aktuell bli ändrad till en hänvisning till lagen om arbetskraftsservice, där det numera stadgas om rehabilitering som ordnas av arbetsförvaltningen.

I 3 mom. föreslås det som stadgas om räntefritt lån som beviljas för stödjande av en persons näringsutövning utgå.

3 §. Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. med bemyndigande att stadga närmare genom förordning om maximimängden medicinsk rehabilitering som kan beviljas en gravt handikappad som fyllt 16 år.

6 §. Paragrafen föreslås bli preciserad så att till de 60 dagarna för utbetalning av dagpenning enligt sjukförsäkringslagen också skall räknas sådana dagar för vilka det på grund av de begränsningar som stadgas i fråga om utbetalning av dagpenning inte betalas någon dagpenning. Förslaget sammanhänger med de ändringar som föreslås i 16 § och 19 § 7 mom. sjukförsäkringslagen.

7 a §. Till lagen föreslås en ny 7 a § om en självriskandel i fråga om ersättningar för resekostnader i anknytning till rehabilitering och en precisering på lagnivå enligt vilken ersättning inte betalas för dagliga skolresor.

2. Närmare stadganden och föreskrifter

Vad gäller praxis vid tillämpning av 17 § sjukförsäkringslagen och 10 § sjukförsäkringsförordningen om skyldighet att förete utredning över inkomster som avviker från uppgifterna i beskattningen har i synnerhet moderskaps- och föräldrapenningen berett problem därigenom att det funnits vissa knep att utverka högre förmåner. I en del fall har blivande mödrar under tiden före moderskapspenningsperioden varit i förvärsarbete en kort tid och i familjeföretag har lönen för en familjemedlem höjts betydligt. Praxis när det gällt att uppskatta inkomsterna har gynnat arrangemang av olika slag.

Det förekommer att arbetsinkomsterna har uppskattats till och med utgående från en veckas förvärvsarbete och i vissa fall enbart utgående från semesterersättning under vårdledighet.

Det föreslås att 10 § 2 mom. sjukförsäkringsförordningen skall ändras i samband med detta lagförslag. Följaktligen skall inkomster under en kortare tid än sex månader inte längre omvandlas till inkomster under sex månader i de fall där arbetsinkomsterna uppskattas vara högre än de inkomster som konstaterats vid beskattningen på den grund att den försäkrades arbetsinkomster till följd av sjukdom, arbetslöshet eller någon annan liknande särskild orsak har varit väsentligt lägre än de annars skulle ha varit. I dessa fall skall inkomsterna som sådana beaktas som inkomst under sex månader. Ändringen gäller inte de fall där en försäkrad har bytt yrke.

Genom förordning avses också bli stadgat närmare om det högsta möjliga understöd för näringsutövning som beviljas med stöd av lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. Det skall vara högst 80 % av de godtagbara totala kostnaderna för ett förvärv som finansieras med understödet, dock högst 100 000 mk.

I förordning skall vidare preciseras den maximala mängd medicinsk rehabilitering som kan beviljas en gravt handikappad som fyllt 16 år. Som öppen vård ersätts högst 30 gånger fysioterapi inklusive olika former av stöterapi och högst en rehabiliteringsperiod i en institution per kalenderår.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1996.

4. Lagstiftningsordning

Genom en lag om ändring av Regeringsformen för Finland (969/95) kompletterades Regeringsformen för Finland med en ny 15 a § enligt vilken var och en som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv har rätt till oundgänglig utkomst och omsorg. Genom lag skall var och en garanteras rätt att få sin grundläggande utkomst tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under alderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Vidare skall den offentliga makten

enligt vad som närmare stadgas genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

Enligt regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om grundläggande fri- och rättigheter (RP 309/1993 rd) betyder sådan tryggad grundläggande utkomst som avses i stadgandet en mera omfattande trygghet än rätten till oundgänglig utkomst. Å andra sidan stadgas det inte att tryggad grundläggande utkomst är en på grundlagsnivå stadgad subjektiv rättighet för individen, utan grundlagen medför en förpliktelse att garantera denna trygghet genom vanlig lag. Stadgandet kräver dock att en grundläggande utkomst i de livssituationer som avses i grundlagen skall tryggas på lagnivå. Det hindrar inte att det inom olika system också stadgas om behovsprövning.

Enligt motiveringen till ovan nämnda proposition skall begreppet grundläggande utkomst i sig vara oberoende av gällande sociallagstiftning. Stadgandet hör alltså inte direkt samman med vissa befintliga förmånssystem, medan 66 § 7 mom. riksdagsordningen ger ett visst institutionellt skydd framför allt mot försämringar av vissa förmåner. Stadgandet avser alltså inte att trygga vare sig enskilda förmåner som för närvarande är reglerade genom vanliga lagar eller sådana förmånens storlek i sig. De krav som 15 a § regeringsformen ställer uppfylls inte genom sådana legislativa ändringar som innebär väsentliga ingrepp i det skydd för grundläggande utkomst som garanterats på ovan beskrivet sätt. Stadgandet avsågs innefatta en verksamhetsförpliktelse för lagstiftaren. Enligt motiveringen är det naturligt att den sociala tryggheten utvecklas i överensstämmelse med samhällets ekonomiska resurser. Stadgandet avser att garantera ett skydd för en grundläggande utkomst även på sikt. Det ansågs dock inte nödvändigt att i detta stadgande uttryckligen nämna uppgiften att utveckla den sociala tryggheten.

I propositionen föreslås att sjukdagpenningens minimidagpenning som inte är beroende av arbetsinkomsterna stryks. Ändringen motsvarar allmän europeisk praxis och försäkringssystemets syfte. Ersättning betalas bara om försäkringsskyddet har intjänats genom inbetalade försäkringspremier. För moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen skall minimibeloppet mot-

svara grunddelen av stödet för hemvård av barn.

Sjukförsäkringen och rehabiliteringspenningen garanterar den försäkrade ett utkomstskydd vid sjukdom, barnafödelse och under rehabilitering.

Det sociala trygghetssystemet i Finland garanterar i sista hand ett utkomstskydd genom utkomststöd enligt socialvårdslagen. Enligt den riksomfattande plan för social- och hälsovården för 1996-1999 som statsrådet godkände den 4 september 1995 har en människa rätt till utkomststöd, om hennes utkomst inte kan tryggas på något annat sätt. I planen poängteras att denna rätt är oberoende av hur mycket kommunen i sin budget har avsatt i anslag för utkomststöd.

I den rehabilitering som folkpensionsanstalten är skyldig att ordna föreslås vissa begränsningar. Enligt folkhälsolagen har kommunerna dock det primära ansvaret för att ordna sjukvård för kommuninvånarna, däribland medicinsk rehabilitering. Enligt 14 § 3 mom. folkhälsolagen hör det till

kommunen att ordna med medicinsk rehabilitering som hänför sig till sjukvård i den mån det inte stadgats höra till folkpensionsanstalten. Den föreslagna begränsningen av den rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten ställer inte de gravt handikappade som behöver medicinsk rehabilitering utanför sådan rehabilitering som skall ges som kommunal basservice.

Förslagen urholkar inte den garanti för tryggad grundläggande utkomst som avses i 15 a § 2 mom. regeringsformen. Den föreslagna lagen kan därför behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

I propositionen föreslås ändringar i stadgandena om fastställande av dag- och rehabiliteringspenning för studerande och beväringar samt dem som inte har förvärvsinkomster och därför anser regeringen det behövt att det begärs utlåtande om propositionen av riksdagens grundlagsutskott.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

L a g

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/63) 20 §, sådan den lyder i lag av den 22 december 1989 (1255/89)

ändras 4 § 1 mom., 14 § 1 mom., 15 § 5 mom., 15 a §, 16 § 1 mom., 18 a §, 19 § 6 och 7 mom., 22 §, 24 § 5 mom., 27 § 4 och 6 mom., 30 § 3 mom. 1 punkten, 75 § 2 mom. och 76 §,

desså lagrum sådana de lyder, 4 § 1 mom. och 14 § 1 mom. i lag av den 21 december 1990 (1192/90), 15 § 5 mom. i lag av den 27 mars 1991 (621/91), 15 a § i lag av den 26 juli 1985 (674/85), 16 § 1 mom. i lag av den 30 december 1992 (1653/92), 18 a § ändrad genom nämnda lag av den 27 mars 1991 och lag av den 28 december 1994 (1066/94), 19 § 6 mom. ändrad genom nämnda lag av den 26 juli 1985 och 19 § 7 mom. och 27 § 4 och 6 mom. 27 § 4 och 6 mom. i lag av den 26 juni 1981 (471/81), 22 § 1 och 2 mom. i lag av den 29 december 1994 (1501/94), samt 22 § 3 och 4 mom. i lag av den 10 december 1993 (1129/93), 24 § 5 mom. i lag av den 31 januari 1995 (120/95), 75 § 2 mom. i lag av den 13 maj 1988 (448/88) och 76 § ändrad i lag av den 11 januari 1985 (32/85) och nämnda lag av den 10 december 1993, som följer:

4 §

En försäkrad har rätt att vid sjukdom få ersättning för nödvändiga kostnader för sjukvård och dagpenning som ersättning för inkomstbortfall vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom samt vid havandeskap och barnsbörd ersättning för nödvändiga kostnader. Den försäkrade har även rätt att vid havandeskap och barnsbörd få moderskapspenning och, enligt vad som stadgas nedan, för vård av barn eller adoptivbarn föräldrapenning och faderskapspenning samt för deltagande i vård och rehabilitering av ett sjukt barn specialvårdspenning. Den försäkrade har dessutom rätt att på grund av risk för fostrets utveckling eller havandeskapet få särskild moderskapspenning.

14 §

I ersättning för inkomstbortfall vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom betalas dagpenning samt vid havandeskap och barnsbörd moderskapspenning och för vård av barn eller adoptivbarn faderskaps- och föräldrapenning, på grund av risk för fostrets utveckling eller havandeskapet särskild moderskapspenning samt för deltagande i vård och rehabilitering av ett sjukt barn specialvårdspenning.

15 §

Den försäkrade har inte rätt till dagpenning för en tid under vilken han får studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd (65/94), rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) eller enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller ersättning för inkomstbortfall på basis av en olycksfalls- eller trafikförsäkring eller med stöd av rehabiliteringsstadgandena i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48) eller i lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/90).

15 a §

En försäkrad som åtnjuter ålderdomspension eller förtida ålderdomspension, individuell förtidspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna eller deltidspension enligt 4 f § lagen om pension för arbetstagare har inte rätt till dagpenning.

En försäkrad som åtnjuter ovan nämnd pension har dock med beaktande av vad som stadgas i 15 § 4 mom. rätt till dagpenning, om han blir oförmögen till det arbete som han omedelbart innan arbetsoförmågan inträdde har utfört som pensionerad. Dagpenningens belopp uträknas härvid på basis

av arbetsinkomsten för nämnda arbete enligt vad som stadgas i 16 och 17 §§.

16 §

Dagpenningen per dag är 70 procent av en trehundrededel av den försäkrades vid beskattningen konstaterade arbetsinkomster under det kalenderår som anges i förordning, till den del arbetsinkomsterna inte överstiger 130 000 mark. Överstiger arbetsinkomsterna 130 000 mark men inte 200 000 mark, är dagpenningen beträffande den del som överstiger 130 000 mark 40 procent av trehundrededelen av det belopp som överstiger 130 000 mark. Överstiger arbetsinkomsterna 200 000 mark, är dagpenningen för den del som överstiger 200 000 mark 25 procent av trehundrededelen av det belopp som överstiger 200 000 mark. Om arbetsinkomsterna är lägre än 5 000 mark betalas inte dagpenning. Inkomster som beskattats enligt uppskattning på det sätt som nämns i 72 § 1 mom. 3 punkten beskattningsslagen på grund av att skattedeklaration inte har avgetts, skall inte beaktas som arbetsinkomst.

18 a §

Har den försäkrade under månaden innan arbetsoförmågan börjar haft rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/93) eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90), är den dagpenning som på grund av arbetsoförmåga skall betalas till honom minst 86 procent av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning, det arbetsmarknadsstöd eller det utbildningsstöd som betalades till honom då arbetsoförmågan började. När beloppet av dagpenningen, arbetsmarknadsstödet eller utbildningsstödet räknas ut beaktas inte

1) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 17 och 18 §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

2) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 18 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, eller

3) förmåner som nämns i 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som enligt 27 § i denna lag skall dras av från dagpenningen.

Har den försäkrade under de sex månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått reha-

biliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning, skall dagpenningen uppgå till minst beloppet av rehabiliteringspenningen enligt lagen om rehabiliteringspenning. Härvid beaktas dock inte den förhöjning på 10 procent som avses i 15 § lagen om rehabiliteringspenning.

19 §

En försäkrad som åtnjuter i folkpensionslagen stadgad arbetslöshetspension eller som har rätt till invaliditetspension som beviljats med stöd av 22 § 1 mom. i nämnda lag, har inte rätt till dagpenning för den tid för vilken han har rätt till pensionen. Detsamma gäller en försäkrad som åtnjuter individuell förtidspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna.

Vid tillämpningen av denna paragraf skall till de dagar för vilka dagpenning utbetalts även hänföras de dagar för vilka den försäkrade med stöd av 14 och 15 §§ samt 1 och 2 mom. i denna paragraf har rätt till dagpenning, även om sådan på grund av betalningsbegränsningarna i denna lag inte utbetalts till honom, samt de dagar för vilka dagpenning inte betalas på grund av att arbetsinkomsternas belopp understiger det minimibelopp som avses i 16 § 1 mom.

22 §

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen per dag är lika stor som den dagpenning som nämns i 16 och 17 §§ samt i 18 a § 2 mom. Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen är dock minst 60 mark per dag.

Är barnets moder i förvärvsarbete eller i annat arbete utanför hemmet under den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning utbetalas, skall den moderskaps- och föräldrapenning som utbetalas till henne för denna tid vara lika stor som det belopp som avses i 1 mom.

Om båda föräldrarna är i förvärvsarbete under den tid för vilken föräldrapenning betalas, fränsett den tid för vilken faderskapspenning utges, kan de komma överens om till vilken av dem föräldrapenningen skall betalas till ett belopp som avses i 1 mom.

Till en förälder som ensam svarar för vården av barnet betalas föräldrapenning för tiden i förvärvsarbete till det belopp som avses i 1 mom.

En försäkrad som åtnjuter ålderdomspensi-

on eller förtida ålderdomspension, arbetslöshetspension eller full invaliditetspension enligt folkpensionslagen, enligt stadganden eller bestämmelser som anges i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt trafikförsäkringslagen eller lagen om olycksfallsförsäkring betalas moderskaps-, faderskaps och föräldrapenning till det belopp som avses i 1 mom.

24 §

Dagpenning samt moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning betalas inte för den tid en försäkrad avtjänar direkt ådömt fängelsestraff och inte dagpenning för den tid en försäkrad är värnpliktig i aktiv tjänst, vapenfri tjänst, reservist eller lantvärnsman i försvarsmaktens tjänst eller som civiltjänstgörare i en civiltjänstgöringsinrättning.

27 §

Har en försäkrad rätt att få i 1 mom. avsedd ersättning som full invalidpension med stöd av de stadganden eller bestämmelser som anges i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, med stöd av lagen om pension för riksdagsmän (329/67), lagen om sjömanspensioner (72/56), lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom (870/77) eller lagen om pension för kommunala förtroendevalda (578/77) eller med stöd av en tidigare lag om personer i anställning hos staten, en kommun, en församling eller ett annat offentligt samfund eller med stöd av andra stadganden eller bestämmelser, skall utan hinder av vad ovan i denna paragraf stadgas dagpenning utbetalas till fullt belopp för en tid som omfattar de 150 första betalningsdagarna av den i 19 § 3 mom. avsedda maximala tiden för utbetalning av dagpenning och till utgången av den femte fulla månaden av de följande kalendermånaderna (dagpenningens primärtid). Om den i 19 § 3 mom. avsedda tid under vilken dagpenning utbetalas, efter ovan nämnda 150 dagar då dagpenning utbetalas utan avbrott, beräknas upphöra före primärtidens utgång, utlöper dock primärtiden redan i slutet av den fjärde fulla kalendermånaden. På ovan nämnda med stöd av någon annan lag utbetalade ersättningar skall under dagpenningens primärtid inte tillämpas vad som

stadgas i 1-3 mom. Socialförsäkringskommissionen skall fastställa primärtiden och omedelbart då de 150 betalningsdagarna gått till ända meddela den som beviljar ovan avsedd annan ersättning att primärtiden löpt ut. Den försäkrade skall dessutom underrättas om rehabiliteringsmöjligheter och om möjligheten att söka annan ersättning. Ny primärtid kan fastställas endast i det fall att sex månader förflutit från utgången av den föregående tiden. Om de ovan avsedda meddelandena och underrättelserna stadgas närmare genom förordning.

Dagpenning utges oberoende av sådan deltidspension som avses i 5 b § lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande annan än full invalidpension, om den försäkrades rätt till nämnda pension har börjat före ingången av det kalenderår till vilket de arbetsinkomster hänförs sig som ligger till grund för fastställandet av dagpenningen.

30 §

Förmåner enligt denna lag skall sökas som följer:

1) dagpenning inom fyra månader från den dag från och med vilken sökanden önskar få den; har dagpenningen beviljats för en viss tid och fortgår arbetsoförmågan också därefter, skall ett intyg om fortsatt arbetsoförmåga lämnas till lokalbyrån inom fyra månader efter att rätten till dagpenning upphörde;

75 §

Förmåner enligt denna lag betalas på det konto i ett penninginstitut i Finland som sökanden angett, om inte folkpensionsanstalten bestämmer något annat.

76 §

Beloppet av de arbetsinkomster som avses i 16 § justeras i samma förhållande som det för dagpenningens samt moderskaps-, faderskaps och föräldrapenningens utbetalningsår fastställda, i 9 § 2 mom. 1 mening lagen om pension för arbetstagare avsedda indextalet avviker från det för föregående kalenderår fastställda indextalet.

Det belopp som anges i 9 § 5 mom. binds vid levnadskostnadsindex så att det ändras samtidigt och i samma mån som folkpen-

sionerna ändras enligt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56). De belopp som anges i 16 § 1 mom. justeras kalenderårsvis enligt det löneindex som årligen fastställs för tillämpningen av 9 § 2 mom. 1 meningen lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och tillämpas på förmåner som hänför

sig till tiden efter lagens ikraftträdande. Om arbetsoförmågan eller rätten till en förmån har börjat innan denna lag träder i kraft betalas förmånen dock till sitt tidigare belopp så länge arbetsoförmågan eller rätten till förmånen fortsätter utan avbrott.

De markbelopp som stadgas i 16 § 1 mom. och 22 § 1 mom. motsvarar det index som fastställts för 1996 och som avses i 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare.

2.

L a g**om beaktande av arbetstagares arbetspensionsavgift och
arbetslöshetsförsäkringsavgift i fråga om vissa dagpenningar**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Om det i en lag eller förordning stadgas eller genom statsrådets beslut fastställs att i beloppet av en dagpenning eller motsvarande förmån skall beaktas personens arbetsinkomster som erhållits i arbets- eller tjänsteförhållanden, skall från dessa arbetsinkomster eller betalda förmåner 1996 avdras 4,5 procent.

2 §

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

3 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

3.

L a g**om ändring av 39 § folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 39 § 3 mom. folkpensionslagen (347/56) av den 8 juni 1956, sådan den lyder i lag av den 21 november 1994 (981/94), som följer:

39 §

Rätten till invaliditetspension inträder tidigast vid ingången av månaden efter den för vilken sökanden sist hade rätt till dagpenning med stöd av 15 § 1 eller 3 mom. sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada. Om rätt till dagpenning inte finns inträder rätten till invaliditetspension dock först efter att en tid som motsvarar den tid som avses i 19 § sjukförsäkringslagen har upphört. Detta gäller dock inte en

sökande vars arbetsoförmåga har börjat innan han har fyllt 15 år. Har den försäkrade rätt att från utlandet få en förmån som motsvarar dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, beaktas den vid fastställandet av begynnelse tiden för pensionen på samma sätt som dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, dock för högst den maximala betalningstiden enligt sjukförsäkringslagen. Förmånen kan även jämföras med lön som motsvarar en dylik förmån.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

4.

L a g**om ändring av lagen om rehabiliteringspenning**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/91) 9 § 2 mom. och 17 § 2 mom.,
ändras 8 § 2 mom., 14 § 2 mom., 15 § och dess rubrik, i 17 § rubriken och 1 mom., 18 § 1 mom., 25 § 3 mom. samt 31 §,
 av dessa lagrum 8 § 2 mom. och 15 § sådana de lyder i lag av den 28 november 1994 (1065/94), som följer:

8 §
Betalningstid

Rehabiliteringspenning kan betalas också för tiden från rehabiliteringsbeslutet till rehabiliteringens början samt för tiden mellan rehabiliteringsperioder. Rehabiliteringspenning betalas likväl i dessa fall minskad med 20 procent och för högst tre månader per kalenderår, med beaktande av vardera beräkningsgrunden särskilt för sig, om det inte för tryggande av rehabiliteringens fortskridande är motiverat att betala rehabiliteringspenning för en längre tid. Folkpensionsanstalten meddelar närmare föreskrifter om grunderna för betalningen.

14 §
Rehabiliteringspenningens belopp

Rehabiliteringspenning som bestäms enligt denna paragraf betalas inte, om de arbetsinkomster som utgör grund för bestämmande av dagpenning som avses i 1 mom. understiger 5 000 mark.

15 §
Rehabiliteringspenningens belopp för den som fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd

Om en rehabiliteringsklient under månaden innan rehabiliteringspenningen började löpa fick arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd, skall när rehabiliteringen börjar i rehabiliteringspenning betalas minst det belopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen, ökat med 10 procent.

17 §
Rehabiliteringspenningens belopp i samband med yrkesutbildning

För att trygga genomförandet av rehabiliteringen och utan hinder av 14 och 15 §§ utgör rehabiliteringspenningen för den som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig en tjugofemtedel av den studiepenning som avses i 11 § 1 mom. 3 punkten lagen om studiestöd (65/94), om han inte enligt nämnda stadganden har rätt till en större rehabiliteringspenning.

18 §
Samordning

Får rehabiliteringsklienten ersättning för inkomstbortfall med stöd av någon annan lag, skall annan rehabiliteringspenning än sådan som bestäms enligt 16 § betalas för samma tid endast till den del den överstiger den andra förmånen.

25 §
Ansökan om förmåner

Rehabiliteringspenning skall sökas inom fyra månader från den dag från och med vilken rehabiliteringspenningen önskas. Förmånen eller en del av den kan beviljas även om den inte har sökts inom den fastställda tiden på fyra månader, om det skulle vara oskäligt att avslå ansökan på grund av förseningen.

31 §

Indexjustering

En rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14 eller 15 §§ skall årligen indexjusteras med iakttagande av 9 § 2 mom. 1 meningen lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996. Lagen tillämpas på rehabiliteringspenningar som sökanden med stöd av det beslut som gäller rehabiliteringspenningen har fått rätt till under lagens giltighetstid.

5.

L a g

om ändring av lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 mars 1991 (610/91) om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten 2 § 1 och 3 mom. och 6 § samt
fogas till 3 § ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 7 a § som följer:

2 §
*Yrkesinriktad rehabilitering för
handikappade*

Folkpensionsanstalten skall för en försäkrad vars arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter väsentligt har försvagats på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada ordna yrkesutbildning eller yrkesträning som behövs för att bevara eller förbättra hans arbetsförmåga, om sådan inte har ordnats enligt lagen om arbetskraftsservice (1005/93), lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90), arbetspensionslagarna eller enligt stadgandena om specialundervisning.

Med yrkesinriktad rehabilitering avses i 1 mom. även sådan grundutbildning som är nödvändig för yrkesutbildning samt sådant understöd som för stödjande av en persons närings- eller yrkesutövning beviljas för anskaffning av arbetsredskap och arbetsmaskiner samt för grundande och omläggning av ett eget företag. Genom förordning stadgas om understödets maximibelopp.

3 §
*Medicinsk rehabilitering för gravt
handikappade*

Den rehabilitering som avses i denna paragraf skall ordnas så att den öppna terapin

och anstaltsvårdsperioderna för en person som rehabiliteras och som har fyllt 16 år inte överstiger de maximimängder som stadgas genom förordning.

6 §
*Skuldighet att reda ut
rehabiliteringsmöjligheterna*

Folkpensionsanstalten skall vid behov reda ut möjligheterna att rehabilitera en klient, dock senast när antalet dagpenningdagar enligt sjukförsäkringslagen för den försäkrades vidkommande överstiger 60.

7 a §
Ersättning för resekostnader

En rehabiliteringsklient ersätts för nödvändiga och skäligena resekostnader som rehabiliteringen medför till den del de för en resa i en riktning överstiger 45 mark (självriskandel). Om de nödvändiga och skäligena resekostnaderna som rehabiliteringen medför under ett och samma kalenderår överstiger 900 mark (årlig självriskandel), skall den del av dessa resekostnader som överstiger den årliga självriskandelen ersättas i sin helhet. Resekostnaderna för en studerandes dagliga skolresor och dagliga resor till arbetsträning i anslutning till utbildningen utgör inte till ersättning berättigande resekostnader.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996. Den tillämpas på rehabilitering som börjar efter att lagen har trätt i kraft. Staden i 7 a § om ersättning för resekostnader tillämpas på kostnader för resor som har gjorts under lagens giltighetstid.

Helsingfors den 29 september 1995

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*

1.

L a g

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/63) 20 §, sådan den lyder i lag av den 22 december 1989 (1255/89)

ändras 4 § 1 mom., 14 § 1 mom., 15 § 5 mom., 15 a §, 16 § 1 mom., 18 a §, 19 § 6 och 7 mom., 22 §, 24 § 5 mom., 27 § 4 och 6 mom., 30 § 3 mom. 1 punkten, 75 § 2 mom. och 76 §,

desså lagrum sådana de lyder, 4 § 1 mom. och 14 § 1 mom. i lag av den 21 december 1990 (1192/90), 15 § 5 mom. i lag av den 27 mars 1991 (621/91), 15 a § i lag av den 26 juli 1985 (674/85), 16 § 1 mom. i lag av den 30 december 1992 (1653/92), 18 a § ändrad genom nämnda lag av den 27 mars 1991 och lag av den 28 december 1994 (1066/94), 19 § 6 mom. ändrad genom nämnda lag av den 26 juli 1985 och 19 § 7 mom. och 27 § 4 och 6 mom. i lag av den 26 juni 1981 (471/81), 22 § 1 och 2 mom. i lag av den 29 december 1994 (1501/94), samt 22 § 3 och 4 mom. i lag av den 10 december 1993 (1129/93), 24 § 5 mom. i lag av den 31 januari 1995 (120/95), 75 § 2 mom. i lag av den 13 maj 1988 (448/88) och 76 § ändrad i lag av den 11 januari 1985 (32/85) och nämnda lag av den 10 december 1993, som följer:

Gällande lydelse

4 §

En försäkrad har rätt att vid sjukdom få ersättning för nödvändiga kostnader för sjukvård och dagpenning för arbetsoförmåga till följd av sjukdom samt vid havandeskap och barnsbörd ersättning för nödvändiga kostnader. Den försäkrade har även rätt att vid havandeskap och barnsbörd få moderskapspenning och, enligt vad som stadgas nedan, för vård av barn eller adoptivbarn föräldrapenning och faderskapspenning samt för deltagande i vård och rehabilitering av ett sjukt barn specialvårdspenning. Den försäkrade har dessutom rätt att på grund av risk för fostrets utveckling eller havandeskapet få särskild moderskapspenning.

14 §

I ersättning för arbetsoförmåga till följd av sjukdom betalas dagpenning samt vid havandeskap och barnsbörd moderskapspenning och för vård av barn eller adoptivbarn faderskaps- och föräldrapenning, på grund av risk för fostrets utveckling eller havandeskapet särskild moderskapspenning samt

Föreslagen lydelse

4 §

En försäkrad har rätt att vid sjukdom få ersättning för nödvändiga kostnader för sjukvård och dagpenning *som ersättning för inkomstbortfall* vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom samt vid havandeskap och barnsbörd ersättning för nödvändiga kostnader. Den försäkrade har även rätt att vid havandeskap och barnsbörd få moderskapspenning och, enligt vad som stadgas nedan, för vård av barn eller adoptivbarn föräldrapenning och faderskapspenning samt för deltagande i vård och rehabilitering av ett sjukt barn specialvårdspenning. Den försäkrade har dessutom rätt att på grund av risk för fostrets utveckling eller havandeskapet få särskild moderskapspenning.

14 §

I ersättning för *inkomstbortfall* vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom betalas dagpenning samt vid havandeskap och barnsbörd moderskapspenning och för vård av barn eller adoptivbarn faderskaps- och föräldrapenning, på grund av risk för fostrets utveckling eller havandeskapet särskild mo-

Gällande lydelse

för deltagande i vård och rehabilitering av ett sjukt barn specialvårdspenning.

Föreslagen lydelse

derskapspenning samt för deltagande i vård och rehabilitering av ett sjukt barn specialvårdspenning.

15 §

Den försäkrade har inte rätt till dagpenning för en tid under vilken han får rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) eller enligt de lagar, det pensionsreglemente och de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller ersättning för inkomstbortfall på basis av en olycksfalls- eller trafikförsäkring eller med stöd av rehabiliteringsstadgandena i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48).

15 a §

Dagpenning betalas ej till försäkrad som åtnjuter ålderdomspension eller förtida ålderdomspension. Blir dock försäkrad, som åtnjuter nämnd pension, på grund av sjukdom oförmögen till det arbete som han omedelbart innan arbetsoförmågan inträdde har utfört såsom pensionerad, betalas till honom på grundval av denna arbetsoförmåga dagpenning, dock med beaktande av vad som stadgas i 15 § 4 mom. Dagpenningens belopp uträknas härvid på basis av arbetsinkomsten för nämnda arbete så som i 16 och 17 §§ stadgas.

16 §

Dagpenningen per dag är minimidagpenningen, 63 mark, ökad med 30 procent av en trehundrededel av den försäkrades vid

Den försäkrade har inte rätt till dagpenning för en tid under vilken han får *studiepenning eller vuxenstudiepenning* enligt lagen om *studiestöd* (65/94), rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) eller enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller ersättning för inkomstbortfall på basis av en olycksfalls- eller trafikförsäkring eller med stöd av rehabiliteringsstadgandena i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48) *eller i lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/90).*

15 a §

En försäkrad som åtnjuter ålderdomspension eller förtida ålderdomspension, *individuell förtidspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna eller deltidspension enligt 4 f § lagen om pension för arbetstagare har inte rätt till dagpenning.*

En försäkrad som åtnjuter ovan nämnd pension har dock med beaktande av vad som stadgas i 15 § 4 mom. rätt till dagpenning om han blir oförmögen till det arbete som han omedelbart innan arbetsoförmågan inträdde har utfört som pensionerad. Dagpenningens belopp uträknas härvid på basis av arbetsinkomsten för nämnda arbete enligt vad som stadgas i 16 och 17 §§.

16 §

Dagpenningen per dag är 70 procent av en trehundrededel av den försäkrades vid beskattningen konstaterade arbetsinkomster un-

Gällande lydelse

beskattningen konstaterade arbetsinkomster under det kalenderår som anges i förordning, till den del arbetsinkomsterna inte överstiger 37 800 mark. Överstiger arbetsinkomsterna 37 800 mark, men inte 113 890 mark, är dagpenningen beträffande den del som överstiger 37 800 mark 66 procent av trehundrededelen av det belopp som överstiger 37 800 mark. Överstiger arbetsinkomsterna 113 890 mark, är dagpenningen för den del som överstiger 113 890 mark 40 procent av trehundrededelen av det belopp som överstiger 113 890 mark. Överstiger arbetsinkomsterna 189 810 mark, är dagpenningen för den del som överstiger 189 810 mark 25 procent av trehundrededelen av det belopp som överstiger 189 810 mark. Har den försäkrade under ovan angiven tid inte haft arbetsinkomster eller har beskattning verkställts enligt uppskattning på det sätt som nämns i 72 § 1 mom. 3 punkten beskattningslagen (482/58) på grund av att ingen skattedeklaration har avgetts, skall dagpenningen per dag vara lika stor som minimidagpenningen.

18 a §

Har den försäkrade då arbetsoförmågan börjar rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), är den dagpenning som på grund av arbetsoförmåga skall betalas till honom minst 86 procent av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning som betalades till honom då arbetsoförmågan började. När beloppet av denna dagpenning räknas ut beaktas inte

1) lön för deltidarbete som nämns i 19 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

2) lön för sådan bisyssla eller annan arbetsinkomst som nämns i 21 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller

3) förmåner som nämns i 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som enligt 27 § i denna lag skall dras av från dagpen-

Föreslagen lydelse

der det kalenderår som anges i förordning, till den del arbetsinkomsterna inte överstiger 130 000 mark. Överstiger arbetsinkomsterna 130 000 mark men inte 200 000 mark, är dagpenningen beträffande den del som överstiger 130 000 mark 40 procent av trehundrededelen av det belopp som överstiger 130 000 mark. Överstiger arbetsinkomsterna 200 000 mark, är dagpenningen för den del som överstiger 200 000 mark 25 procent av trehundrededelen av det belopp som överstiger 200 000 mark. Om arbetsinkomsterna är lägre än 5 000 mark betalas inte dagpenning. Inkomster som beskattats enligt uppskattning på det sätt som nämns i 72 § 1 mom. 3 punkten beskattningslagen på grund av att skattedeklaration inte har avgetts, skall inte beaktas som arbetsinkomst.

18 a §

Har den försäkrade under månaden innan arbetsoförmågan börjar haft rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/93) eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90), är den dagpenning som på grund av arbetsoförmåga skall betalas till honom minst 86 procent av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning, det arbetsmarknadsstöd eller det utbildningsstöd som betalades till honom då arbetsoförmågan började. När beloppet av dagpenningen, arbetsmarknadsstödet eller utbildningsstödet räknas ut beaktas inte

1) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 17 och 18 §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

2) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 18 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, eller

3) förmåner som nämns i 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som enligt 27 § i denna lag skall dras av från dagpen-

Gällande lydelse

ningen.

Har den försäkrade under de sex månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning *eller enligt de lagar, det pensionsreglemente och de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller ersättning för inkomstbortfall på basis av olycksfalls- eller trafikförsäkring eller enligt rehabiliteringsstadgandena i lagen om skada, ådragen i militärtjänst*, skall dagpenningen uppgå till minst det belopp som den skulle ha uppgått till när rehabiliteringspenningen började löpa, ökat i förhållande till hur mycket det löneindex tal som avses i 9 § lagen om pension för arbetstagare och som fastställts för det år då dagpenningen börjar löpa avviker från det löneindex tal som fastställts för det år då rehabiliteringspenningen börjar löpa.

Föreslagen lydelse

ningen.

Har den försäkrade under de sex månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning, skall dagpenningen uppgå till minst beloppet av rehabiliteringspenningen enligt lagen om rehabiliteringspenning. Härvid beaktas dock den förhöjning på 10 procent som avses i 15 § lagen om rehabiliteringspenning.

19 §

Försäkrad, som åtnjuter i folkpensionslagen stadgad arbetslöshetspension eller invaliditetspension som beviljats med stöd av 22 §§ 1 mom. i nämnda lag, har inte rätt till dagpenning för den tid för vilken pensionen betalas. Detsamma gäller försäkrad som åtnjuter individuell förtidspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna.

Vid tillämpningen av denna paragraf skall till de dagar för vilka dagpenning utbetalts även hänföras de dagar för vilka den försäkrade med stöd av 14 och 15 §§ samt 1 och 2 mom. i denna paragraf har rätt till dagpenning, även om sådan på grund av betalningsbegränsningarna i denna lag inte utbetalts till honom.

20 §

Dagpenning betalas till ett belopp som motsvarar minimidagpenning till en försäkrad, som fullgör värnplikt i aktiv tjänst eller som fullgör vapenfri tjänst eller som i egenskap av reservist eller lantvärnsman är i försvarsmaktens tjänst eller som tjänstgör

En försäkrad som åtnjuter i folkpensionslagen stadgad arbetslöshetspension *eller som har rätt till invaliditetspension* som beviljats med stöd av 22 § 1 mom. i nämnda lag, har inte rätt till dagpenning för den tid för vilken han har rätt till pensionen. Detsamma gäller en försäkrad som åtnjuter individuell förtidspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna.

Vid tillämpningen av denna paragraf skall till de dagar för vilka dagpenning utbetalts även hänföras de dagar för vilka den försäkrade med stöd av 14 och 15 §§ samt 1 och 2 mom. i denna paragraf har rätt till dagpenning, även om sådan på grund av betalningsbegränsningarna i denna lag inte utbetalts till honom, *samt de dagar för vilka dagpenning inte betalas på grund av att arbetsinkomsternas belopp understiger det minimibelopp som avses i 16 § 1 mom.*

20 §

(upphävs)

Gällande lydelse

som civiltjänstepliktig vid en civiltjänstgöringsinrättning, endast för den arbetsoförmögenhetstid under vilken han har permission, med iakttagande i övrigt av 19 §. För annan tid har han inte rätt till dagpenning.

22 §

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen per dag är lika stor som den dagpenning som nämns i 16 och 17 §§ samt i 18 a § 2 mom. Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen är dock minst 78,30 mark per dag.

Är barnets moder i förvärvsarbete eller i annat arbete utanför hemmet under den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning utbetalas, skall den moderskaps- och föräldrapenning som utbetalas till henne för denna tid vara lika stor som den minimidagpenning som avses i 16 § 1 mom.

Om båda föräldrarna är i förvärvsarbete under den tid för vilken föräldrapenning betalas, fränsett den tid för vilken faderskapspenning utges, kan de komma överens om till vilken av dem föräldrapenningen skall betalas till ett belopp som motsvarar den minimidagpenningen som avses i 16 § 1 mom..

Till en förälder som ensam svarar för vården av barnet betalas föräldrapenning för tiden i förvärvsarbete till ett belopp som motsvarar minimidagpenningen.

Föreslagen lydelse

22 §

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen per dag är lika stor som den dagpenning som nämns i 16 och 17 §§ samt i 18 a § 2 mom. Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen är dock minst 60 mark per dag.

Är barnets moder i förvärvsarbete eller i annat arbete utanför hemmet under den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning utbetalas, skall den moderskaps- och föräldrapenning som utbetalas till henne för denna tid vara *lika stor som det belopp som avses i 1 mom.*

Om båda föräldrarna är i förvärvsarbete under den tid för vilken föräldrapenning betalas, fränsett den tid för vilken faderskapspenning utges, kan de komma överens om till vilken av dem föräldrapenningen skall betalas *till ett belopp som avses i 1 mom.*

Till en förälder som ensam svarar för vården av barnet betalas föräldrapenning för tiden i förvärvsarbete *till det belopp som avses i 1 mom.*

En försäkrad som åtnjuter ålderdomspension eller förtida ålderdomspension, arbetslöshetspension eller full invaliditetspension enligt folkpensionslagen, enligt stadganden eller bestämmelser som anges i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt trafikförsäkringslagen eller lagen om olycksfallsförsäkring betalas moderskaps-, faderskaps och föräldrapenning till det belopp som avses i 1 mom.

24 §

Dagpenning samt moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning betalas inte för den tid en försäkrad avtjänar direkt ådömt fängelsestraff.

Dagpenning samt moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning betalas inte för den tid en försäkrad avtjänar direkt ådömt fängelsestraff *och inte dagpenning för den tid en försäkrad är värnpliktig i aktiv tjänst,*

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

vapenfri tjänst, reservist eller lantvärnsman i försvarsmaktens tjänst eller som civiltjänstgörare i en civiltjänstgöringsinrättning.

27 §

Har försäkrad rätt att få i 1 mom. avsedd ersättning såsom tull invalidpension med stöd av de stadganden eller bestämmelser som anges i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, med stöd av lagen om pension för riksdagsmän (329/67), lagen om sjömanspensioner (72/56), lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom (870/77) eller lagen om pension för kommunala förtroendevalda (578/77) eller med stöd av tidigare lag beträffande personer i anställning hos staten, kommun, församling eller annat offentligt samfund eller med stöd av andra stadganden eller bestämmelser, skall utan hinder av vad ovan i denna paragraf är stadgat dagpenning utgå till fullt belopp för en tid som omfattar de 150 första betalningsdagarna av den i 19 § 3 mom. avsedda maximala tiden för utbetalning av dagpenning och till utgången av den femte fulla månaden av de följande kalendermånaderna (dagpenningens primärtid). Om den i 19 § 3 mom. avsedda tid under vilken dagpenning utbetalas, efter ovan nämnda 150 dagar då dagpenning utgår utan avbrott, beräknas upphöra före primärtidens utgång, utlöper dock primärtiden redan i slutet av den fjärde fulla kalendermånaden. På ovan nämnda med stöd av annan lag utgående ersättningar skall under dagpenningens primärtid inte tillämpas vad i 1-3 mom. är stadgat. Socialförsäkringskommissionen skall fastställa primärtiden och omedelbart då de 150 betalningsdagarna gått till ända meddela den som beviljar ovan avsedd annan ersättning, att primärtiden löpt ut. Den försäkrade skall därtill uppmanas att söka nämnda ersättning. Ny primärtid kan fastställas endast i det fall att 6 månader förflutit från utgången av den föregående tiden. Angående de ovan avsedda meddelandena och uppmaningarna stadgas närmare genom förordning.

Har en försäkrad rätt att få i 1 mom. avsedd ersättning som full invalidpension med stöd av de stadganden eller bestämmelser som anges i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, med stöd av lagen om pension för riksdagsmän (329/67), lagen om sjömanspensioner (72/56), lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom (870/77) eller lagen om pension för kommunala förtroendevalda (578/77) eller med stöd av en tidigare lag om personer i anställning hos staten, en kommun, en församling eller ett annat offentligt samfund eller med stöd av andra stadganden eller bestämmelser, skall utan hinder av vad ovan i denna paragraf stadgas dagpenning utbetalas till fullt belopp för en tid som omfattar de 150 första betalningsdagarna av den i 19 § 3 mom. avsedda maximala tiden för utbetalning av dagpenning och till utgången av den femte fulla månaden av de följande kalendermånaderna (dagpenningens primärtid). Om den i 19 § 3 mom. avsedda tid under vilken dagpenning utbetalas, efter ovan nämnda 150 dagar då dagpenning utbetalas utan avbrott, beräknas upphöra före primärtidens utgång, utlöper dock primärtiden redan i slutet av den fjärde fulla kalendermånaden. På ovan nämnda med stöd av någon annan lag utbetalade ersättningar skall under dagpenningens primärtid inte tillämpas vad som stadgas i 1-3 mom. Socialförsäkringskommissionen skall fastställa primärtiden och omedelbart då de 150 betalningsdagarna gått till ända meddela den som beviljar ovan avsedd annan ersättning att primärtiden löpt ut. Den försäkrade skall dessutom *underrättas om rehabiliteringsmöjligheter* och om möjligheten att söka annan ersättning. Ny primärtid kan fastställas endast i det fall att sex månader förflutit från utgången av den föregående tiden. Om de ovan avsedda meddelandena och *underrättelserna* stadgas närma-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

re genom förordning.

Dagpenning utges oberoende av sådan deltidspension som avses i 4 f § lagen om pension för arbetstagare eller sådan delpension som avses i 5 b § i nämnda lag eller motsvarande annan än full invalidpension, om den försäkrades rätt till nämnda pension har begynt före ingången av det kalenderår till vilket de arbetsinkomster hänförs som ligger till grund för fastställandet av dagpenningen.

Dagpenning utges oberoende av sådan deltidspension som avses i 5 b § lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande annan än full invalidpension, om den försäkrades rätt till nämnda pension har börjat före ingången av det kalenderår till vilket de arbetsinkomster hänförs som ligger till grund för fastställandet av dagpenningen.

30 §

Förmåner enligt denna lag skall sökas som följer:

1) dagpenning inom sex månader från den dag från och med vilken sökanden önskar få den; har dagpenningen beviljats för en viss tid och fortgår arbetsförmågan också därefter, skall ett intyg om fortsatt arbetsförmåga inlämnas till lokalbyrån inom sex månader efter att rätten till dagpenning upphörde,

Förmåner enligt denna lag skall sökas som följer:

1) dagpenning inom *fyra* månader från den dag från och med vilken sökanden önskar få den; har dagpenningen beviljats för en viss tid och fortgår arbetsförmågan också därefter, skall ett intyg om fortsatt arbetsförmåga lämnas till lokalbyrån inom *fyra* månader efter att rätten till dagpenning upphörde,

75 §

Social- och hälsovårdsministeriet besluta om det minsta ersättningsbelopp som kan sändas till den försäkrade genom postgiro.

Förmåner enligt denna lag betalas på det konto i ett penninginstitut i Finland som sökanden angett, om inte folkpensionsanstalten bestämmer något annat.

76 §

Beloppen av de arbetsinkomster som avses i 16 § justeras i samma förhållande som det för dagpenningens samt moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningens utbetalningsår fastställda, i 9 § lagen om pension för arbetstagare avsedda löneindextalet avviker från det för föregående kalenderår fastställda löneindextalet.

Det belopp som anges i 9 § 3 mom. binds vid levnadskostnadsindex så att det ändras

76 §

Beloppet av de arbetsinkomster som avses i 16 § justeras i samma förhållande som det för dagpenningens samt moderskaps-, faderskaps och föräldrapenningens utbetalningsår fastställda, i 9 § 2 mom. *första meningen* lagen om pension för arbetstagare avsedda *indextalet* avviker från det för föregående kalenderår fastställda *indextalet*.

Det belopp som anges i 9 § 5 mom. binds vid levnadskostnadsindex så att det ändras

Gällande lydelse

samtidigt och i samma mån som folkpensionerna ändras enligt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56). De belopp som anges i 16 § 1 mom. justeras kalenderårsvis med anledning av förändringarna i landets allmänna lönenivå enligt det löneindex som årligen fastställs för tillämpningen av 9 § lagen om pension för arbetstagare.

Föreslagen lydelse

samtidigt och i samma mån som folkpensionerna ändras enligt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56). De belopp som anges i 16 § 1 mom. justeras kalenderårsvis enligt det löneindex som årligen fastställs för tillämpningen av 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och tillämpas på förmåner som hänför sig till tiden efter lagens ikraftträdande. Om arbetsoförmågan eller rätten till en förmån har börjat innan denna lag träder i kraft betalas förmånen dock till sitt tidigare belopp så länge arbetsoförmågan eller rätten till förmånen fortsätter utan avbrott.

De markbelopp som stadgas i 16 § 1 mom. och 22 § 1 mom. motsvarar det indextal som fastställts för 1996 och som avses i 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare.

3.

L a g**om ändring av 39 § folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 39 § 3 mom. folkpensionslagen (347/56) av den 8 juni 1956, sådan den lyder i lag av den 21 november 1994 (981/94), som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

39 §

Har den försäkrade med stöd av 15 § 1 eller 3 mom. sjukförsäkringslagen rätt till dagpenning för arbetsoförmåga på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada, inträder rätten till invaliditetspension tidigast vid ingången av månaden efter den, för vilken han sist var berättigad till dagpenning. Har den försäkrade rätt att från utlandet få en förmån som motsvarar dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, beaktas den vid fastställandet av begynnelse tidpunkten för pensionen på samma sätt som dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, dock för högst den maximala

Rätten till invaliditetspension inträder tidigast vid ingången av månaden efter den för vilken sökanden sist hade rätt till dagpenning med stöd av 15 § 1 eller 3 mom. sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada. Om rätt till dagpenning inte finns inträder rätten till invaliditetspension dock först efter att en tid som motsvarar den tid som avses i 19 § sjukförsäkringslagen har upphört. Detta gäller dock inte en sökande vars arbetsoförmåga har börjat innan han har fyllt 15 år. Har den försäkrade rätt att från utlandet få en förmån som mots-

Gällande lydelse

betalningstiden enligt sjukförsäkringslagen. Förmånen kan även jämföras med lön som motsvarar en dylik förmån.

Föreslagen lydelse

varar dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, beaktas den vid fastställandet av begynnelsestiden för pensionen på samma sätt som dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, dock för högst den maximala betalningstiden enligt sjukförsäkringslagen. Förmånen kan även jämföras med lön som motsvarar en dylik förmån.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

4.

L a g**om ändring av lagen om rehabiliteringspenning**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/91) 9 § 2 mom. och 17 § 2 mom.,
ändras 8 § 2 mom., 14 § 2 mom., 15 § och dess rubrik, i 17 § rubriken och 1 mom., 18 § 1 mom., 25 § 3 mom. samt 31 §,
av dessa lagrum 8 § 2 mom. och 15 § sådana de lyder i lag av den 28 november 1994 (1065/94), som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 §
Betalningstid

Rehabiliteringspenning kan betalas också för tiden från rehabiliteringsbeslutet till rehabiliteringens början samt för tiden mellan rehabiliteringsperioder. Rehabiliteringspenning betalas likväl i dessa fall för högst tre månader per kalenderår, med beaktande av vardera beräkningsgrunden särskilt för sig, om det inte för tryggande av rehabiliteringens fortskridande är motiverat att betala rehabiliteringspenning för en längre tid. Folkpensionsanstalten meddelar närmare föreskrifter om grunderna för betalningen.

Rehabiliteringspenning kan betalas också för tiden från rehabiliteringsbeslutet till rehabiliteringens början samt för tiden mellan rehabiliteringsperioder. Rehabiliteringspenning betalas likväl i dessa fall *minskad med 20 procent* och för högst tre månader per kalenderår, med beaktande av vardera beräkningsgrunden särskilt för sig, om det inte för tryggande av rehabiliteringens fortskridande är motiverat att betala rehabiliteringspenning för en längre tid. Folkpensionsanstalten meddelar närmare föreskrifter om grunderna för betalningen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §
Självrisktid

Om en rehabiliteringsklient på grund av arten av sitt arbete, i det fall att han inte deltagit i rehabilitering, normalt skulle ha varit rungen att arbeta på en söndag, en helgdag, självständighetsdagen eller första maj, skall denna dag jämföras med en vardag när självrisktiden räknas ut.

(upphävs)

14 §
Rehabiliteringspenningens belopp

Om de arbetsinkomster som ligger till grund för rehabiliteringspenningen till följd av sjukdom, arbetslöshet eller någon annan motsvarande särskild orsak har varit väsentligt mindre än de annars skulle ha varit, skall rehabiliteringspenningen på ansökan fastställas på basis av arbetsinkomsterna under skatteåret före det senast fastställda skatteåret. Beloppen av de arbetsinkomster som avses i detta moment skall justeras i relation till hur mycket det i 9 § lagen om pension för arbetstagare nämnda löneindex-tal som har fastställts för rehabiliteringspenningens begynnelseår avviker från det för det nästföregående kalenderåret fastställda löneindex-talet.

Rehabiliteringspenning som bestäms enligt denna paragraf betalas inte, om de arbetsinkomster som utgör grund för bestämmande av dagpenning som avses i 1 mom. underskrider 5 000 mark.

15 §

Rehabiliteringspenningens minimibelopp för den som fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd

Om en rehabiliteringsklient omedelbart innan rehabiliteringspenningen började löpa fick arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd, skall när rehabiliteringen börjar i rehabiliteringspenning betalas minst det belopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen, ökat med 10 procent.

15 §

Rehabiliteringspenningens belopp för den som fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd

Om en rehabiliteringsklient under månaden innan rehabiliteringspenningen började löpa fick arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd, skall när rehabiliteringen börjar i rehabiliteringspenning betalas minst det belopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen, ökat med 10 procent.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Rehabiliteringspenningens minimibelopp i samband med yrkesutbildning

Rehabiliteringspenningen för den som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig, utgör utan hinder av 14 och 15 §§ minst 86 procent av den fulla grunddagpenning som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), ökad med 10 procent.

Rehabiliteringspenningens minimibelopp för den som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig, skall på ansökan utan hinder av 14-16 §§ samt denna paragrafs 1 mom. fastställas som en procentandel av summan av den i folkpensionslagen nämnda basdelen och den fulla tilläggssdelen för en ensamstående person, enligt vad som närmare stadgas genom förordning och i tillämpliga delar med beaktande av de allmänna grunder för utkomststöd som har fastställts med stöd av 32 § socialvårdslagen (710/82).

18 §

Ansökan om förmåner

Får rehabiliteringsklienten ersättning för inkomstbortfall med stöd av någon annan lag, skall rehabiliteringspenning som inte utges enligt 16 § eller 17 § 2 mom. betalas för samma tid endast till den del den överstiger den andra förmånen.

17 §

Rehabiliteringspenningens belopp i samband med yrkesutbildning

För att trygga genomförandet av rehabiliteringen och utan hinder av 14 och 15 §§ utgör rehabiliteringspenningen för den som genomgår yrkesutbildning och bor i eget hushåll eller är försörjningspliktig en tjugofemtedel av den studiepenning som avses i 11 § 1 mom. 3 punkten lagen om studiestöd (65/94), om han inte enligt nämnda stadganden har rätt till en större rehabiliteringspenning.
(upphävs)

18 §

Samordning

Får rehabiliteringsklienten ersättning för inkomstbortfall med stöd av någon annan lag, skall annan rehabiliteringspenning än sådan som bestäms enligt 16 § betalas för samma tid endast till den del den överstiger den andra förmånen.

25 §

Ansökan om förmåner

Rehabiliteringspenning betalas inte utan särskilda skäl för längre tid än 12 månader för ansökan.

Rehabiliteringspenning skall sökas inom fyra månader från den dag från och med vilken rehabiliteringspenningen önskas. Förmånen eller en del av den kan beviljas även om den inte har sökts inom den fastställda tiden på fyra månader, om det skulle vara

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

oskäligt att avslå ansökan på grund av förseningen.

31 §
Indexjustering

En rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14 eller 15 § skall årligen indexjusteras med iakttagande av 9 § lagen om pension för arbetstagare.

En rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14 eller 15 §§ skall årligen indexjusteras med iakttagande av 9 § 2 mom. 1 meningen lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996. Lagen tillämpas på rehabiliteringspenningar som sökanden med stöd av det beslut som gäller rehabiliteringspenningen har fått rätt till under lagens giltighetstid.

5.

Lag

om ändring av lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 27 mars 1991 (610/91) om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten 2 § 1 och 3 mom. och 6 § samt fogas till 3 § ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 7 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

2 §

*Yrkesinriktad rehabilitering för
handikappade*

*Yrkesinriktad rehabilitering för
handikappade*

Folkpensionsanstalten skall för en försäkrad vars arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter väsentligt har försvagats ordna yrkesutbildning eller yrkesträning som behövs för att bevara eller förbättra hans arbetsförmåga, om sådan inte har ordnats enligt 7 § sysselsättningslagen, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90) eller arbetspensionslagarna eller enligt stadgandena om specialundervisning.

Folkpensionsanstalten skall för en försäkrad vars arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter väsentligt har försvagats *på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada* ordna yrkesutbildning eller yrkesträning som behövs för att bevara eller förbättra hans arbetsförmåga, om sådan inte har ordnats enligt *lagen om arbetskraftsservice (1005/93)*, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90), arbetspensionslagarna eller enligt stadgandena om specialundervisning.

Med yrkesinriktad rehabilitering avses i 1 mom. även sådant understöd *eller räntefritt lån* som för stödjande av en persons närings-

Med yrkesinriktad rehabilitering avses i 1 mom. även sådan grundutbildning som är nödvändig för yrkesutbildning samt sådant

Gällande lydelse

eller yrkesutövning beviljas för anskaffning av arbetsredskap och arbetsmaskiner samt för grundande och omläggning av ett eget företag liksom även för grundutbildning som är nödvändig för yrkesutbildning.

3 §

Medicinsk rehabilitering för gravt handikappade

6 §

Skyldighet att reda ut rehabiliteringsmöjligheterna

Folkpensionaanstalten skall vid behov reda ut möjligheterna att rehabilitera en klient, dock senast när den försäkrade har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för 60 dagar.

Föreslagen lydelse

understöd som för stödjande av en persons närings- eller yrkesutövning beviljas för anskaffning av arbetsredskap och arbetsmaskiner samt för grundande och omläggning av ett eget företag. *Genom förordning stadgas om understödets maximibelopp.*

3 §

Medicinsk rehabilitering för gravt handikappade

6 §

Skyldighet att reda ut rehabiliteringsmöjligheterna

Folkpensionsanstalten skall vid behov reda ut möjligheterna att rehabilitera en klient, dock senast när antalet dagpenningdagar enligt sjukförsäkringslagen för den försäkrades vidkommande överstiger 60.

7 a §

Ersättning för resekostnader

En rehabiliteringsklient ersätts för nödvändiga och skäliga resekostnader som rehabiliteringen medför till den del de för en resa i en riktning överstiger 45 mark (självriskandel). Om de nödvändiga och skäliga resekostnaderna som rehabiliteringen medför under ett och samma kalenderår överstiger 900 mark (årlig självriskandel), skall den del av dessa resekostnader som överstiger den årliga självriskandelen ersättas i sin helhet. Resekostnaderna för en studerandes dagliga skolresor och dagliga resor till arbetsträning i anslutning till utbildningen utgör inte till ersättning berättigande resekostnader.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996. Den tillämpas på rehabilitering som börjar efter att lagen har trätt i kraft. Stadgandet i 7 a § om ersättning för resekostnader tillämpas på kostnader för resor som har gjorts under lagens giltighetstid.
